

VARSINAIS-SUOMEN KÄRÄJÄOIKEUS**TUOMIO**

22/9161

1. osasto**Käräjätuomari Samuli Sillanpää**

4.3.2022

L 19/22203

Kantaja

Ott, Christian D.
c/o Asianajotoimisto Pontus Lindberg & Co Oy
Linnankatu 16
20100 TURKU

Vastaaja

Turun yliopisto
c/o Työsuhdejuristit Oy
Eteläranta 10
00130 HELSINKI

Asia

Työsuhteen purkaminen ym.

Vireille

8.7.2019

KANNE**Vaatimukset**

Christian David Ott on vaatinut, että Turun yliopisto veloitetaan suorittamaan hänelle korvauksena työsopimuksen perusteettomasta päättämisestä 24 kuukauden palkkaa vastaavat 107.313,36 euroa sekä lomakorvausta vastaavalta ajalta 10.731,60 euroa, molemmat määrät korkolain 7 §:n mukaisine korkoineen 25.3.2018 lukien.

Lisäksi Ott on vaatinut, että Turun yliopisto veloitetaan suorittamaan hänelle vahingonkorvauksena ansionmenetyksestä 1.223.372,04 euroa tai käräjäoikeuden arvioiman määrän viivästyskorkoineen 1.3.2018 lukien tai toissijaisesti haasteen tiedoksiannosta lukien.

Edelleen Ott on vaatinut, että Turun yliopisto veloitetaan maksamaan Ottille vahingonkorvauksena kielteisen julkisuuden aiheuttamasta henkisestä kärsimyksestä 10.000 euroa viivästyskorkoineen 7.2.2018 lukien tai toissijaisesti haasteen tiedoksiannosta lukien.

Vielä Ott on vaatinut, että Turun yliopisto veloitetaan korvaamaan Ottille matkustamisesta ja majoittumisesta aiheutuneet kustannukset, yhteensä 1.787,82 euroa korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen haasteen tiedoksiannosta lukien.

Turun yliopisto tulee myös velvoittaa korvaamaan Ottin asianosais- ja oikeudenkäyntikulut asiassa yhteensä 29.929,16 eurolla korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen siitä lukien, kun kuukausi on kulunut tuomion antamisesta.

Perusteet

Työsopimuksen perusteeton päättäminen

Perusteinaan Ott on työsopimuksen perusteettoman päättämisen osalta

lausunut, että Ottin työsopimuksen päättäessään Turun yliopisto ei ollut esittänyt oikeudellista eikä muutakaan perustetta Ottin työsopimuksen purkamiselle eikä asiassa ollut noudatettu työsopimuslain työsopimuksen päättämismenettelyä koskevia säännöksiä. Työsopimus oli purettu varaamatta työntekijälle tilaisuutta tulla kuulluksi työsopimuksen päättämisen syistä. Turun yliopisto ei myöskään ole toimittanut työsopimuksen päättämisilmoitusta Ottille henkilökohtaisesti eikä muutoinkaan työsopimuslaissa säädettyssä järjestyksessä.

Ott on ollut työttömänä ja vailla ansiotuloja helmikuusta 2018 lukien 6.8.2018 saakka ja osa-aika työssä 21.9. ja 31.10.2019 välisen ajan. Ottaen erityisesti huomioon Ottin heikentyneet mahdollisuudet saada koulutustaan ja ammattiaan vastaavaa työtä ja tästä johtuva ansionmenetys sekä Turun yliopiston menettely kokonaisuutena yliopisto on veloitettava suorittamaan Ottille korvauksena työsopimuksen perusteettomasta päättämisestä 24 kuukauden palkkaa vastaava korvaus.

Korvauksen määrää arvioitaessa ei tule ottaa huomioon Ottin ja Tukholman yliopiston välistä "post doc" -stipendiä koskevaa sopimusta 22.12.2017, jossa oli sovittu, että Nordita/Tukholman yliopisto maksaa Ottille stipendinä 30.250 kruunua kuukaudessa hänen tehdessään jatkotutkimusta Norditassa. Kysymyksessä ei ollut työsopimus eikä suoritettavasta työstä maksettava korvaus. Nordita oli ilmoittanut tammikuun 2018 alkupuolella Ottille purkavansa mainitun stipendisopimuksen yksipuolisesti ja kieltäytyvänsä maksamasta Ottille sovittua stipendiä. Ottin saatettua asian tuomioistuimen ratkaistavaksi Tukholman käräjäoikeus on lainvoiman saaneella tuomiolla velvoittanut Norditan maksamaan sovittun stipendin Ottille kertakaikkisella 726.000 kruunun suorituksella. Kysymys on ollut sopimusrikkomukseen perustuvasta korvauksesta, jolla ei ole korvattu Ottille aiheutunutta ansionmenetystä miltään ajalta eikä miltään osin. Sen vuoksi sanottua korvausta ei voida ottaa huomioon veloitettaessa Turun yliopisto suorittamaan Ottille korvausta työsopimuksen perusteettomasta päättämisestä.

Lisäksi yliopisto on veloitettava maksamaan Ottille lomakorvausta työsopimuksessa sovitulta työsuhteen kestoajalta 1.3.2018 - 29.2.2020.

Turun yliopisto tulee velvoittaa maksamaan viivästyskorkoa edellä mainituille saataville 25.3.2018 lukien, koska yliopiston rehtorille on 23.2.2018 kirjeitse sekä sähköpostitse ilmoitettu edellä mainittu korvauseruste, jonka perusteella korvausta tullaan vaatimaan.

Vahingonkorvaus ansionmenetyksestä

Turun yliopiston työsopimuksen purkuperuste on ollut täysin irrallinen työsopimuksesta ja sovitusta työsuhteesta, joten ansionmenetystä ynnä muuta koskevaan vahingonkorvausvelvollisuuteen sovelletaan työsopimuslakia ja vahingonkorvauslakia. Yliopiston perusteettoman ja lainvastaisen menettelyn vuoksi Ottin ei enää ole mahdollista työllistyä astrofysiikan tehtäviin ainakaan länsimaissa, Australiassa eikä länteen suuntautuissa Aasian maissa. Tähtitieteen ja astrofysiikan ala on hyvin

suppea ja tieto Ottin työsopimuksen päättämisestä on levinnyt kysymyksessä olevan alan piireissä ympäri maailman. Lisäksi hänen työllistymismahdollisuutensa ovat yleisestikin heikentyneet, koska Ottin työsopimuksen päättämistä koskeva tiedote tulee esille ensimmäisenä, kun haetaan internetistä tietoja Ottista. Ilman yliopiston menettelyä Ottilla olisi ollut vielä 25 vuoden tuottoisa ja menestyksenkäs ura astrofysikkona edessään. Yliopiston menettelyllä ja Ottille aiheutuvalla ansionmenetyksellä on siten selvä syy-yhteys.

Yliopiston perusteeton ja lainvastainen menettely on ollut Ottille äärimmäisen vahingoittavaa ja aiheuttaa hänelle suunnatonta vahinkoa. Näin ollen Ott on vahingonkorvauslain 2 luvun 1 §:n ja 5 luvun 2 §:n perusteella oikeutettu korvaukseen ansionmenetyksestä. Kysymys ei ole jo purettuun työsopimukseen perustuvasta tai siitä johdettavasta vaatimuksesta. Sovitun kuukausipalkan mukaan laskettu ansionmenetyks 25 vuoden ajalta on 1.341.417 euroa ilman lomakorvauksia. Ottaen määrän osalta huomioon työsopimuksen perusteettoman päättämisen perusteella vaaditun korvauksen Ottin vaatimus on tältä osin 1.223.372,04 euroa. Ottille aiheutettu taloudellinen vahinko on aiheutettu julkista valtaa käytettäessä ja yliopisto tulee velvoittaa korvaamaan se Ottille täyden korvauksen periaatteen mukaisesti.

Ottille aiheutunut vahinko on tapahtunut, kun yliopisto on purkanut Ottin työsopimuksen 7.2.2018 ja samanaikaisesti ilmoittanut siitä julkisesti. Ansionmenetykseen perustuvan vahingonkorvauksen osalta viivästyskorkoa tulee siten maksaa työsopimuksen mukaisesta työsuhteen alkamispäivästä 1.3.2018 lukien. Toissijaisesti viivästyskorkoa tulee tältä osin velvoittaa maksettavaksi haasteen tiedoksiannosta lukien. Kannevaatimus ei ole ennenaikainen.

Vahingonkorvaus julkisuuden aiheuttamasta kärsimyksestä

Turun yliopiston menettely on aiheuttanut Ottille aineetonta vahinkoa kielteisen julkisuuden aiheuttaman henkisen kärsimyksen myötä. Työsopimuksen päättäminen on osaltaan vaikuttanut virheellisten huhujen leviämiseen maailmalla etenkin astrofysikoiden ja tähtitieteilijöiden keskuudessa, mutta myös muutoin laajalti sekä Suomessa että Kaliforniassa.

Yliopisto oli maininnut Ottin nimeltä tiedotteessaan 1.2.2018, jossa Ottin rekrytoimisesta oli tiedotettu. Tieto asiasta oli tämän jälkeen levinnyt nopeasti alan piireissä, joissa oli aloitettu levittämään virheellisiä huhuja Ottiin ja Caltechiin liittyen. Tästä oli aiheutunut Ottille henkistä kärsimystä. Virheellistä tietoa Ottista levittäneistä suomalaisista henkilöistä on tehty rikosilmoitus kunnianloukkauksesta. Turun yliopisto on omalla toiminnallaan sekä myötävaikuttanut kysymyksessä olevaan kunnianloukkaukseen että käyttänyt kunnianloukkauksesta aiheutunutta tilannetta hyväkseen purkaessaan perusteetta Ottin työsopimuksen.

Ottille aiheutunut kärsimys on suorassa syy-yhteydessä yliopiston menettelyyn, jota ilman Ottille ei olisi aiheutunut henkistä kärsimystä.

Yliopisto on julkaissut Ottin työsopimuksen päättämistä koskevan

tiedotteen myös englanniksi. Näin toimien se on tahallisesti halunnut saada asialle mahdollisimman laajan kansainvälisen levikin ja julkisuuden. Ottille ei ole missään vaiheessa annettu tilaisuutta selvittää yliopistolle "Me too" -liikkeen häneen kohdistamia virheellisiä väitteitä ja asiatonta painostusta, joiden seurauksena yliopisto on päättänyt Ottin työsopimuksen työsopimuslain vastaisesti. Yliopisto on tahallisella menettelyllään loukannut Ottin ihmisarvoa vakavasti. Ott on siten oikeutettu vahingonkorvaukseen vahingonkorvauslain 5 luvun 6 §:n 1 momentin 4 kohdan nojalla. Korvauksen määrää harkittaessa on otettava huomioon loukkauksen julkisuus.

Ottille aiheutunut vahinko on tapahtunut, kun yliopisto on purkanut Ottin työsopimuksen 7.2.2018 ja samanaikaisesti ilmoittanut siitä julkisesti. Yliopisto on hyödyntänyt asiassa Ottin kunniaa tahallisella rikoksella loukanneiden muiden henkilöiden rikollista menettelyä. Kysymyksessä olevat henkilöt olivat muun muassa julkaisseet internetissä adressin "Statement by Finnish Astronomers and Astrophysicists", jonka myös Ott oli ilmoittanut allekirjoittavansa. Mainitut henkilöt olivat kuitenkin estäneet tämän ja kieltäytyneet ottamasta Ottin nimeä kysymyksessä olevaan adressiin. Henkiseen kärsimykseen perustuvan vahingonkorvauksen osalta viivästyskorkoa tulee siten maksaa korkolain 8 §:n nojalla 7.2.2018 lukien. Toissijaisesti viivästyskorkoa tulee tältä osin velvoittaa maksettavaksi haasteen tiedoksiannosta lukien.

Korvaus matka- ja majoituskustannuksista

Turun yliopisto on velvoitettava korvaamaan Ottille matkustamisesta ja majoittumisesta aiheutuneet kustannukset. Ott saapui Turkuun allekirjoittamaan työsopimuksensa ja tutustumaan Tuorlaan 31.1.2018 sekä vastaanottamaan työnsä ja neuvotellakseen asiasta yliopiston kanssa 1.3.2018. Turun yliopisto ei ollut ilmoittanut Ottille työsopimuslain edellyttämällä tavalla työsopimuksen purkamisesta, joten Ott saapui Turkuun vastaanottaakseen sovitun työtehtävän 1.3.2018 alkaen. Tämä olisi myös mahdollistanut sen, että Turun yliopisto olisi voinut antaa purkuilmoituksen Ottille henkilökohtaisesti sekä käydä sovintoneuvotteluja asiassa, kuten Ott oli ehdottanut yliopistolle.

Oikeudenkäyntikulut

Ottin voittaessa asian yliopisto on velvoitettava korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa asiassa täysimääräisesti viivästyskorkoineen. Ottia ei tule velvoittaa korvaamaan yliopiston kuluja asiassa siinäkään tapauksessa, että hän häviäisi asian, koska asia on ollut oikeudellisesti epäselvä ja koska Ottin velvoittaminen korvaamaan vastapuolensa yliopiston oikeudenkäyntikulut olisi oikeudenkäyntiin johtaneet seikat sekä asianosaisten erilainen asema huomioon ottaen kohtuutonta.

Lisäksi Ott on lausunut, että joka tapauksessa yliopisto tulee velvoittaa korvaamaan Ottille jatkettun valmisteluistunnon ja pääkäsittelyn 17.8.2021 peruuntumisesta aiheutuneet lisäkustannukset. Ott on toimittanut asiassa oikeudellisen asiantuntijalausannon käräjäoikeudelle ja vastapuolelle 12.8.2021. Oikeudellinen asiantuntijalausunto voidaan esittää vasta pääkäsittelyssä loppulausuntovaiheessa. Asianosaisten

tulee siten jo hyvissä ajoin ennen pääkäsittelyä harkita tarve hankkia asiassa oikeudellinen asiantuntijalausunto. Istunnon 17.8.2021 peruuntuminen oli ollut seurausta siitä, että yliopisto ei ollut arvioinut tarvetta hankkia oikeudellinen asiantuntijalausunto hyvissä ajoin. Näin ollen yliopiston tulee korvata Ottille istunnon 17.8.2021 peruuntumisesta aiheutuneet lisäkustannukset.

VASTAUS

Vaatimukset

Turun yliopisto on vaatinut, että Ottin vaatimukset hylätään tai jätetään tutkimatta.

Lisäksi Turun yliopisto on vaatinut, että Ott veloitetaan korvaamaan yliopiston oikeudenkäyntikulut ja asianosaiskulut asiassa 28.757,54 eurolla korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkeineen siitä lukien, kun kuukausi on kulunut tuomion antamisesta.

Perusteet

Työsopimuksen perusteeton päättäminen

Perusteinaan yliopisto on työsopimuksen perusteettoman päättämisen osalta lausunut, että uutiset Ottin väitetystä menettelystä hänen aikaisemmassa työpaikassaan Caltechissä aiheuttivat levottomuutta ja laajaa vastustusta hänen palkkaamistaan kohtaan suomalaisessa tiedeyhteisössä. Internetissä oli myös julkaistu asiasta adressi "Statement by Finnish Astronomers ja Astrophysicists", jonka olivat allekirjoittaneet sadat kysymyksessä olevalla alalla toimivat henkilöt, joista osa työskenteli nimenomaan Turun yliopiston tähtitieteen laitoksella. Adressin oli allekirjoittanut myös professori Juri Poutanen. Uutisointien, nettiadressien sekä vastaavien julkaisujen perusteella yliopistolle oli käynyt selväksi, että Ottin työnteko oli muodostumassa käytännössä mahdottomaksi useiden tulevien kollegojen vastustaessa hänen työskentelyään Turun yliopistossa. Turun yliopiston kannalta tilanne oli kohtuuton, koska Ottin palkkaamista vastustettiin voimakkaasti sekä yliopiston sisällä että sen ulkopuolella.

Toisin kuin Ott on asiassa väittänyt, yliopiston päätös purkaa Ottin työsopimus ei ollut perustunut Ottin menneisyyttä koskeviin huhuihin, joista yliopisto oli ollut tietoinen jo aikaisemmin, vaan yliopiston saamalle vihamieliselle palautteelle ja kielteiselle ilmapiirille sekä muuttuneille olosuhteille. Kielteisellä ilmapiirillä olisi saattanut olla tulevaisuudessa haitallisia ja odottamattomia vaikutuksia yliopiston maineelle ja luotettavuudelle. Tässä tilanteessa yliopisto oli päättänyt lopulta purkaa Ottin työsopimuksen 7.2.2018.

Yliopisto oli ilmoittanut Ottille 7.2.2018 purkavansa tämän työsopimuksen sähköpostitse klo 9.27 sekä myös puhelimitse. Ottille oli lisäksi kerrottu henkilöön liittyvän työsopimuksen päättämisen edellä selostetut taustat. Kun Ott oli saanut näistä seikoista tiedon, hänelle oli tarjottu korvausta, jota hän ei kuitenkaan ollut hyväksynyt.

Yliopiston asiaa koskeva tiedote oli julkaistu 7.2.2018 klo 12.50. Sen lisäksi Ottin ilmoittamalle asiamiehelle oli 16.2.2018 toimitettu ilmoitus työsopimuksen purkamisesta sekä sovintosopimusehdotus. Samassa yhteydessä oli myös ilmoitettu, ettei Ottin työsopimus ole voimassa 1.3.2018 lukien.

Mikäli yliopisto veloitettaisiin suorittamaan Ottille korvausta työsopimuksen perusteettomasta päättämisestä, korvauksen määrän tulee olla olennaisesti vaadittua alempi. Ottilla ja Tukholman yliopistolla on ollut sopimus apurahakaudesta ajalla 22.12.2017 - 22.12.2019. Sopimuksen mukaan Tukholman yliopiston on tullut maksaa Ottille verovapaata apurahaa 30.250 kruunua (noin 2.830 euroa) kuukaudessa koko apurahakauden ajan eli yhteensä 726.000 kruunua. Ott on vaatinut Tukholman yliopistolta korvausta sopimuksen purkamisesta. Tukholman kärjäoikeus on lainvoiman saaneella tuomiolla 20.5.2019 velvoittanut Tukholman yliopiston maksamaan Ottille korvauksena apurahasopimuksen perusteettomasta päättämisestä 726.000 kruunua (noin 67.700 euroa) korkoineen. Tuomitun ja Ottille maksetun korvauksen määrä vastaa siten sovitun apurahan määrää apurahakaudelle 22.12.2017 - 22.12.2019.

Ottin ja Turun yliopiston välinen työsopimus ajoittuu suurelta osin samaan ajanjaksoon kuin edellä mainittu apurahasopimus Tukholman yliopiston kanssa. Mikäli Norditan apuraha- tai stipendisopimus ja siihen perustuva työskentely Tukholmassa olisi toteutunut suunnitellusti, ei Ottia olisi edes tarjottu palkattavaksi Turun yliopistoon. Nyt kysymyksessä olevassa Turun yliopiston puretussa työsopimuksessa Norditalla olisi myös ollut rahoitusosuus. Ei ole todennäköistä, että Ott olisi saanut samanaikaisesti Norditan rahoitusta kahteen eri paikkaan. Myös Tukholman kärjäoikeuden edellä mainitussa tuomiossa on todettu, että Tukholman ja Turun yliopistojen työsopimukset ovat olleet toisensa poissulkevia. Koska Ott on saanut Tukholman yliopistolta korvauksen 22.12.2019 asti tehdyn apurahasopimuksen perusteella ja tämä korvaus on ollut määrältään lähes vastaava kuin mitä hänelle olisi työstä Turun yliopiston palveluksessa maksettu, Ottille aiheutuneen taloudellisen vahingon määrä voi enimmillään olla noin kahden kuukauden palkkaa (ajalta 23.12.2019 - 29.2.2020) vastaava määrä. Vahingonkorvausoikeudellinen rikastumiskielto estää tuomitsemasta Ottille korvausta yli täyden korvauksen. Tukholman yliopiston maksama korvaus on siten otettava määrää arvioitaessa huomioon, mikäli Turun yliopisto veloitettaisiin maksamaan Ottille korvausta. Muutoinkin on epäselvää, onko Ott tosiasiaissa ollut lainkaan vailla työtä 1.3.2018 lukien.

Mahdollisen korvauksen määrää harkittaessa tulee lisäksi ottaa huomioon se, että yliopisto on pyrkinyt hyvittämään Ottille aiheutunutta mielipahaa sekä se, että tilanne oli muodostunut yliopiston kannalta kohtuuttomaksi.

Osapuolia sitovan yliopiston yleisen työehtosopimuksen perusteella Ottilla ei ole oikeutta hänen vaatimiinsa lomakorvauksiin. Ottilla ei ole oikeutta lomakorvauksiin myöskään vuosilomalain perusteella, koska hän ei ole tehnyt työsopimuksen perusteella päivääkään töitä eikä

hänelle siten ole kertynyt vuosilomaa. Korvaus työsuhteen perusteettomasta päättämisestä ja sen aiheuttamasta aineellisesta ja aineettomasta vahingosta määräytyy yksin työsopimuslain 12 luvun 2 §:n perusteella.

Vahingonkorvaus ansionmenetyksestä

Ottin korvausta ansionmenetyksestä koskeva vahingonkorvausvaatimus tulee jättää ennenaikaisena tutkimatta tai hylätä perusteettomana. Saatava ei ole erääntynyt eikä sen määrää voida arvioida. Ottin työllistymisestä ja tulevasta ansiotasosta ja siten mahdollisesta työansion menetyksestä vastaisuudessa ei vielä voida todeta mitään. Näin ollen vaatimus on ensisijaisesti jätettävä ennenaikaisena tutkimatta.

Lisäksi yliopisto on lausunut, että yliopiston menettely ja Ottin mahdollinen yli kahden vuoden mittainen työttömyys eivät ole syy-yhteydessä toisiinsa. Näyttötaakka syy-yhteydestä ja aiheutuneen vahingon määrästä on asiassa Ottilla.

Vahingonkorvauslakiin perustetut Ottin korvausvaatimukset ovat myös lakiin perustumattomia. Vahingonkorvauslaki ei koske sopimukseen perustuvaa eikä muussa laissa säädettyä korvausvastuuta. Työsopimuksen perusteettomasta päättämisestä työsopimuslain 12 luvun 2 §:n nojalla tuomittava korvaus on yksinomainen työsuhteen päättämistilanteissa. Se sisältää myös korvauksen ansionmenetyksestä. Sanotun korvauksen lisäksi ei voida määrätä suoritettavaksi vahingonkorvausta vahingonkorvauslain eikä minkään muunkaan lain perusteella. Mainitussa säännöksessä on samalla määritetty myös korvauksen enimmäismäärä, jonka ylittäminen ei ole mahdollista, vaikka työntekijälle olisi syntynyt enemmän vahinkoa. Vaikka työntekijä siten olisi yli 24 kuukautta työttömänä työsuhteen päättymisen jälkeen, entisen työnantajan vastuu ansionmenetyksestä ei voi ylittää 24 kuukautta.

Mikäli erillistä ansionmenetykskorvausta kuitenkin tuomittaisiin maksettavaksi, korvauksen määrää harkittaessa tulee ottaa alentavasti huomioon työsopimuslain 12 luvun 2 §:n nojalla mahdollisesti maksettavaksi tuomittava korvaus.

Vielä yliopisto on Ottin esittämän korkovaatimuksen osalta lausunut, että tapauksessa ei voida soveltaa korkolain 8 §:ää, koska yliopisto ei ole syyllistynyt rikolliseen menettelyyn ja koska vaadittua saatavaa ei vielä ole edes syntynyt.

Vahingonkorvaus julkisuuden aiheuttamasta kärsimyksestä

Vaaditun kärsimyskorvauksen osalta yliopisto on ensinnäkin lausunut, että työsuhteen osapuolten välinen vahingonkorvausvelvollisuus määräytyy työsopimuslain mukaan. Vahingonkorvauslakiin perustettu vaatimus on siten lakiin perustamaton. Yliopisto ei myöskään ole syyllistynyt asiassa rikolliseen menettelyyn eikä mahdollistanut rikollista menettelyä tai käyttänyt hyväkseen väitettyä rikollista menettelyä taikka

aiheutunutta tilannetta muutoinkaan. Vaatimus on siten joka tapauksessa perusteeton.

Yliopiston henkilöstöä ja heidän työsuhteitaan koskevat tiedot ovat julkisia. Siten myös yliopiston julkaisemat Ottin työsuhdetta koskevat tiedot ovat olleet julkisia tietoja. Yliopisto on ilmoittanut internetsivuillaan ainoastaan, että Ott on palkattu, ja myöhemmin, että hänen työsuhteensa on päätetty. Mitään sellaista tietoa, joka voisi vaikuttaa epäedullisesti Ottin maineeseen tai aiheuttaa hänelle muuta haittaa, yliopisto ei ole julkaissut. On tavallista, että yliopisto ilmoittaa professoreiden ja muun tutkimushenkilökunnan työsuhteiden alkamisesta ja päättymisestä internetsivuillaan. Kysymys on yliopiston toimintaan liittyvistä julkisista tiedoista.

Lisäksi yliopisto on lausunut, että Ottilla on näyttötaakka siitä, että hänelle on aiheutunut yliopiston menettelystä kärsimystä ja että yliopiston menettely on ollut loukkaavaa. Mikäli yliopiston menettelyn katsottaisiin vastoin sen käsitystä olleen loukkaavaa, korvaus loukkauksesta sisältyy myös työsuhtelain 12 luvun 2 §:ssä tarkoitettuun korvaukseen. Lisäkorvausta ei siten tältäkin osin voida tuomita maksettavaksi.

Vielä yliopisto on lausunut, että Ottin on asiassa näytettävä syy-yhteys yliopiston menettelyn ja väitetyn vahingon välillä. Yliopisto ei ole vastuussa siitä, mitä tiedotusvälineissä on mahdollisesti virheellisesti kirjoitettu ennen ja jälkeen Ottin työsuhteen purkamisen. Se ei ole voinut vaikuttaa kysymyksessä oleviin kirjoituksiin. Lisäksi vaikuttaa siltä, että mainitut kirjoitukset ovat liittyneet aikaisempiin väitettyihin tapahtumiin Caltechissä, eivät Turun yliopiston menettelyyn. Turun yliopiston menettelyllä ja Ottille mahdollisesti aiheutuneella vahingolla ei ole syy-yhteyttä.

Kärsimyskorvaukseen liittyvän viivästyskorkovaatimuksen osalta yliopisto on lausunut, että toisin kuin Ott on katsonut, tapauksessa ei voida soveltaa korkolain 8 §:ää.

Korvaus matka- ja majoituskustannuksista

Turun yliopiston on ilmoittanut Ottille työsuhteen purkamisesta hyvissä ajoin ennen työsuhteen sovittua alkua. Mahdolliset sovintoneuvottelut olisi voitu käydä myös sähköpostitse tai puhelimitse, eivätkä ne olisi edellyttäneet Ottin saapumista Suomeen. Osa Ottin vaatimista matkakuluista on syntynyt työsuhteen purkuilmoituksen toimittamisen jälkeen. Vahinko ei siten ole syy-yhteydessä yliopiston toimintaan. Ott olisi myös voinut välttää kysymyksessä olevien kustannusten syntymisen, koska työsuhteen purkaminen oli jo hänen tiedossaan. Lisäksi Ottin matka- ja majoituskustannuksia koskeva korvausvaatimus tulee hylätä kokonaisuudessaan jo siitä syystä, että työsuhteen perusteettoman päättämisen perusteella voidaan tuomita maksettavaksi korvausta vain työsuhtelain 12 luvun 2 §:n perusteella.

Viivästyskorkovaatimuksista

Ott on esittänyt työsopimuksen perusteetonta päättämistä koskevan korvausvaatimuksen sekä asiassa esittämänsä vahingonkorvausvaatimukset vasta haastehakemuksessa, joten viivästyskorkoa vaatimuksille voidaan tuomita maksettavaksi aikaisintaan haastehakemuksen tiedoksiannosta lukien.

Oikeudenkäyntikulut

Ottin oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskeva vaatimus tulee hylätä ja Ott tulee velvoittaa korvaamaan yliopiston oikeudenkäyntikulut asiassa. Yliopisto on pyrkinyt ratkaisemaan riidan sovinnollisesti jo ennen sen vireilletuloa. Yliopisto on tarjonnut Ottille ennen oikeudenkäyntiä ja vielä asian vireille tultua huomattavaa rahamäärää oikeudenkäynnin välttämiseksi ja resurssien säästämiseksi, mutta Ott ei ole tähän suostunut. Siinäkin tapauksessa, että osa Ottin vaatimuksista hyväksyttäisiin, Ott tulee velvoittaa korvaamaan yliopiston oikeudenkäyntikulut kokonaisuudessaan, koska Ott on aiheuttanut tarpeettoman oikeudenkäynnin.

Lisäksi yliopisto on lausunut, että joka tapauksessa Ott tulee velvoittaa korvaamaan yliopistolle jatkettun valmisteluistunnon ja pääkäsitteilyn 17.8.2021 peruuntumisesta aiheutuneet lisäkustannukset. Istunnon peruuntuminen oli ollut seurausta siitä, että Ott oli toimittanut käräjäoikeudelle ja yliopistolle vain kaksi arkipäivää ennen suunniteltua istuntoa oikeudellisen asiantuntijalausunnon, jossa esitetyt näkökohdat olivat vahvasti vallitsevan oikeustilan vastaisia. Asiantuntijalausuntoon perehdyttyään yliopiston oli ollut välttämätöntä hankkia siinä käsitellyistä kysymyksistä oma asiantuntijalausunto.

TODISTELU

Kirjalliset todisteet

Kantaja

- K1. Työsopimus 29.1.2018
- K2. Turun yliopiston tiedote Ottin palkkaamisesta 1.2.2018 (suomeksi ja englanniksi)
- K3. Työsuhteen päättämisilmoitus 7.2.2018
- K4. Turun yliopiston tiedote Ottin työsopimuksen päättämisestä 7.2.2018 (suomeksi ja englanniksi)
- K5. Turun Sanomien artikkeli 10.2.2018
- K6. Turun yliopiston selvitys työsopimuksen päättämisestä 16.2.2018
- K7. Poliisille jätetty kunnianloukkausta koskeva tutkintapyyntö
- K8. Selvitys Ottille aiheutuneista matka- ja majoituskuluista
- K9. Professori Juri Poutasen sähköpostiviesti Ottille 5.2.2018
- K10. Kirje Ottin asiamieheltä rehtori Kalervo Väänäselle 15.2.2018
- K11. Kirje Ottin asiamieheltä rehtori Kalervo Väänäselle 23.2.2018
- K12. Ottin sähköpostiviesti yliopiston henkilöstöpäällikkö Sanna-Mari Tammilaaksolle 9.2.2018
- K13. Ottin laatima luettelo töistä ja ansioista

- K14. Alan Karbelnigin lausunto 1.12.2016
 K15. Alan Karbelnigin lausunto 15.6.2017
 K16. Kirje Christian Ottille 21.8.2017 Caltechin Fiona A. Harrisonilta
 K17. Michigan State Universityn apulaisprofessori Luke F. Robertsin
 suositus- kirje 6.10.2017
 K18. Allen Weinerin saate sekä lausunto professori Radille 21.10.2017
 K19. Cornell Universityn professori Saul A. Teukolskyn suosituskirje
 30.10.2017
 K20. Japanista olevan Yukawa Institute for Theoretical Physics, Kyoto
 Universityn professori Misao Sasakin suosituskirje 18.11.2017
 K21. Caltechin professori Fiona A. Harrisonin suosituskirje 19.11.2017
 K22. Caltechin evp. professori Kip S. Thornen lausunto 20.11.2017
 K23. Princeton Universityn (New Jersey) Victoriya Giryanskayan
 suositus Turun yliopistolle 11.12.2017
 K24. Professorien Juri Poutanen ja Seppo Mattilan kirje rehtori
 Väänäselle 16.1.2018
 K25. Rehtori Kalervo Väänäsen kirje Tuorlan observatorion
 henkilökunnalle 21.1.2018
 K26. Kirje Jim Caronilta Christian Ottille 1.4.2020
 K27 a-c. Sähköpostikirjeenvaihtoa Christian Ott / Syksy Räsänen ja Till
 Sawala 2. - 5.2.2018

Vastaaja

- V1. Työsopimus 29.1.2018 (K1.)
 V2. Sähköpostiviesti Juri Poutaselta Ottille 7.2.2018
 V3. Kuvakaappaus YLE-uutisten internetsivuilta 1.2.2018
 V4. Turun Sanomien uutinen 30.1.2018
 V5. Turun yliopiston selvitys työsopimuksen päättämisestä 16.2.2018
 (K6.)
 V6. Kuvakaappaus Ottin LinkedIn profiilista 26.1.2021
 V7. Suomalaisten tähtitieteilijöiden lausunto häirintää vastaan ja siihen
 liittyvä tiedote "Tähtitieteilijät vastustavat häirintää" 6.2.2018
 V8. Kantajan avustajalle sähköpostitse esitetty sovintotarjous ja siihen
 kantajan avustajalta saatu vastaus 26.-27.8.2019

Henkilötodistelu

Kantaja

Todistelutarkoituksessa
 - Christian Ott

Todistajana
 - Juri Poutanen

Vastaaja

Todistajana
 - Kalervo Väänänen

Muu oikeudenkäyntiaineisto

- OTT Seppo Koskisen asiantuntijalausunto
- OTT Jaana Paanetojan asiantuntijalausunto
- Tukholman käräjäoikeuden tuomio 20.5.2019

KÄRÄJÄOIKEUDEN RATKAISU

Perustelut

Asian riidaton tausta ja kysymyksenasettelu

Kansainvälisesti arvostettu tähtitieteilijä Christian David Ott on työskennellyt California Institute of Technology -nimisen yksityisen yliopiston (jäljempänä Caltech) palveluksessa avustavana astrofysiikan professorina vuosina 2009 - 2014 ja astrofysiikan professorina vuosina 2014 - 2017. Ottiin on kohdistettu sanotussa työpaikassa häirintäsyytöksiä, joiden selvittämisen ajan Ott on ollut poissa työstä. Tämän jälkeen hän on palannut hoitamaan professuuriaan, mutta irtisanoutunut siitä kuitenkin myöhemmin vapaaehtoisesti.

Ott on tehnyt Tukholman yliopiston (Nordita) kanssa kahden vuoden määräaikaisen stipendisopimuksen 22.12.2017. Sanotun sopimuksen mukaan Tukholman yliopisto maksaa Ottille stipendinä 30.250 kruunua kuukaudessa hänen tehdessään jatkotutkimusta Norditassa. Tukholman yliopisto on päättänyt sopimuksen Ottin kanssa yksipuolisesti tammikuun 2018 alussa ja kieltäytyvänsä maksamasta Ottille sovittua stipendiä. Ottin saatettua asian tuomioistuimen ratkaistavaksi Tukholman kärjäoikeus on lainvoiman saaneella tuomiolla velvoittanut Tukholman yliopiston maksamaan Ottille sopimusrikkomukseen perustuvana korvauksena 726.000 kruunua.

Ott on saanut tammikuussa 2018 työtarjouksen Turun yliopiston fysiikan ja tähtitieteen laitokselta ja hänet on nimitetty mainitun laitoksen kahden vuoden määräaikaiseen erikoistutkijan tehtävään. Yliopiston 29.1.2018 ja Ottin 31.1.2018 allekirjoittamaan työsopimukseen on sisältynyt neljän kuukauden koeaika. Tehtävästä maksettavan palkan on sovittu olevan 4.471,39 euroa kuukaudessa ja työajan 1.624 tuntia vuodessa. Työsopimuksen mukaan Ottin on ollut tarkoitus aloittaa työt fysiikan ja tähtitieteen laitoksella 1.3.2018.

Ottin saavuttua Turkuun allekirjoittamaan työsopimusta sanomalehti Turun Sanomat on 30.1.2018 julkaissut Ottin palkkaamista koskevan artikkelin, jossa on käsitelty muun ohella Ottin menneisyyttä ja häneen kohdistettuja ahdistelussytöksiä hänen aikaisemmassa työpaikassaan Caltechissä. Turun yliopisto on tämän jälkeen julkaissut 1.2.2018 tiedotteen, jossa on muun ohella todettu, että Ottin menneisyys on ollut tiedossa rekrytointia tehtäessä ja asiaa on harkittu tarkasti. Lisäksi tiedotteessa on mainittu, että rekrytointiperusteena on ollut vankka näyttö Ottin tieteellisestä työstä ja että Ott tulee työskentelemään erikoistutkijana ilman opetusvastuuta ja alaisia.

Turun yliopisto on purkanut Ottin työsopimuksen 7.2.2018 ilmoittamatta tässä yhteydessä syytä työsopimuksen päättämiseksi. Kysymys ei ole ollut koeaikapurusta, koska Ottin työsuhde ei ollut purkamishetkellä vielä alkanut. Myöhemmin 16.2.2018 yliopisto on tiedottanut, että Ottin työsopimus on purettu 7.2.2018 sen jälkeen, kun yliopiston rehtori oli kuullut asiasta laajasti tiedeyhteisöä. Asiassa on riidatonta, että Ottin

työsopimusta ei ole purettu hänen oman menettelynsä perusteella.

Ottin kanteen johdosta asiassa on käräjäoikeudessa kysymys siitä, onko Turun yliopisto purkanut työntekijänsä Ottin työsopimuksen perusteetta ja onko työsopimusta purettaessa noudatettu työsopimuslain työsopimuksen päättämismenettelyä koskevia säännöksiä.

Mikäli työsopimus katsotaan päätetyksi perusteetta, asiassa on toiseksi kysymys tuomittavan korvauksen määrästä ja siitä, mitä seikkoja on otettava huomioon korvauksen määrää koskevassa kokonaisharkinnassa.

Kolmanneksi asiassa on arvioitava, onko Ott työsopimuslain 12 luvun 2 §:n nojalla mahdollisesti tuomittavan korvauksen lisäksi oikeutettu korvaukseen ansionmenetyksestä ja henkisestä kärsimyksestä työsopimuslain ja vahingonkorvauslain nojalla.

Neljänneksi asiassa on ratkaistava kysymys siitä, onko yliopisto Ottin vaatimuksen mukaisesti velvoitettava suorittamaan Ottille erikseen korvausta hänelle aiheutuneista matka- ja majoituskustannuksista.

Viidenneksi asiassa on vielä ratkaistava kysymys siitä, mistä lukien mahdollisille korvauksille tulee määrätä maksettavaksi viivästyskorkoa.

Työsopimuksen perusteeton päättäminen

Päättämisperuste

Työsopimuslain 8 luvun 1 §:n mukaan työnantaja saa purkaa työsopimuksen noudatettavasta irtisanomisajasta tai työsopimuksen kestosta riippumatta päättyväksi heti vain erittäin painavasta syystä. Tällaisena syynä voidaan pitää työntekijän työsopimuksesta tai laista johtuvien, työsuhteeseen olennaisesti vaikuttavien velvoitteiden niin vakavaa rikkomista tai laiminlyöntiä, että työnantajalta ei voida kohtuudella edellyttää sopimussuhteen jatkamista edes irtisanomisajan pituista aikaa.

Asiassa on riidatonta, että Ottin työsopimuksessa on ollut neljän kuukauden koeaika, jonka kuluessa työsopimus on voitu purkaa työsopimuslain 1 luvun 4 §:n 4 momentissa säädetyllä tavalla olennaisesti edellä selostettua kevyemmin perustein. Turun yliopisto on asiassa katsonut, että vaikka Ottin työsopimusta ei ollut purettu koeajan kuluessa, vaan jo tätä aikaisemmin, purkuperusteen täyttymistä on arvioitava samalla tavoin kuin koeajan kuluessa. Tältä osin käräjäoikeus toteaa seuraavan.

Työsopimuksen purkamista koeajalla koskeva säännös merkitsee poikkeusta pääsääntöön, jonka mukaan työntekijän työsopimus voidaan purkaa päättymään heti vain erittäin painavasta syystä. Koeajan nimenomaisena tarkoituksena on selvittää työntekijän soveltuvuus työhön. Ennen työsuhteen alkamista työntekijän soveltuvuudesta työhön ei vielä ole voitu tehdä havaintoja. Tähän nähden käräjäoikeus katsoo, että työsopimuksen purkamiseen ennen työsuhteen ja siten myös

koeajan alkamista on sovellettava työsopimuslain 8 luvun 1 §:n yleistä päättämissäännöstä (ks. myös KKO 1992:100). Näin ollen Ottin työsopimus on voitu purkaa ennen työsuhteen alkamista vain erittäin painavasta syystä.

Käräjäoikeuden arviointi

Asiassa on selvitetty ja riidatonta, että Ott on ollut omalla alallaan yksi maailman arvostetuimmista tähtitieteilijöistä. Edelleen asiassa on selvitetty, että Ott on kertonut taustastaan ja tapahtumista Californian Caltechin yliopistossa vuosina 2015 - 2016 Turun yliopistolle jo ennen työsopimuksen solmimista kaiken sen, joka yliopiston on tullut tietää sen harkitessa Ottin palkkaamista tutkijaksi Tuorlan observatorioon.

Ennen kuin 29.1.2018 päivätty työsopimus 7.2.2018 päätettiin Ott ei ollut laiminlyönyt miltään osin työsopimuslaista ja työsopimuksesta johtuvia velvollisuuksiaan työnantajaansa Turun yliopistoa kohtaan. Yliopisto on kuitenkin asiassa esittänyt, että Ottin työsopimuksen purkamiselle oli ollut 7.2.2018 työsopimuslain mukainen olosuhteiden muuttumiseen liittyvä peruste. Tarkemmin yliopisto on katsonut, että sillä oli ollut peruste purkaa Ottin työsopimus, koska se oli saanut 30.1.2018 julki tulleesta Ottin palkkaamisesta vihamielistä palautetta ja koska ilmapiiri oli muuttunut sillä tavoin kielteiseksi, että Ottin työsopimuksen jatkumisella olisi saattanut olla haitallisia vaikutuksia yliopiston maineelle ja asiasta olisi myös saattanut seurata yliopistolle taloudellisia vahinkoja.

Ott on asiassa tapahtumien taustan osalta kertonut, että hän oli työskennellyt vuosina 2014 - 2017 astrofysiikan professorina Caltechissa. Hän oli tehnyt virheitä jatko-opiskelijoiden ohjaamisessa ja käyttäytynyt osin epäammattimaisesti. Ott oli ystävystynyt maisterivaiheen naispuolisen opiskelijan kanssa ja keskustellut tämän kanssa myös yksityisasioistaan. Suhde opiskelijaan oli kuitenkin ollut platoninen. Vuonna 2015 kysymyksessä ollut naisopiskelija oli muuttanut mieltään ystävyydestä ja tehnyt Ottista valituksen. Caltech oli asiaa selvitettyään päättänyt, että Ott oli rikkonut yliopiston sääntöjä. Ott oli laitettu määrääjäksi virkavapaalle. Ott oli ymmärtänyt virheensä, ottanut niistä vastuun ja oppinut myös, miten välttää vastaavia virheitä vastaisuudessa. Kysymyksessä ollut opiskelija ja ryhmä aktivisteja eivät kuitenkaan olleet olleet tyytyväisiä asian lopputulokseen. He olivat julkaisseet asiasta jutun uutis- ja viihdesivusto Buzzfeedissa. Juttu oli ollut sisällöltään liioitteleva ja johdatteleva. Sen julkaisemisen jälkeen eri tiedotusvälineissä oli kirjoitettu, että Ott oli vaarallinen ahdistelija ja saalistaja.

Edelleen Ott on kertonut, että virkavapaan jälkeen hän oli irtisanoutunut ja päättänyt jatkaa uraansa uudessa ympäristössä. Vuonna 2017 hänelle oli tarjottu työpaikkaa Tukholman yliopistosta (Nordita) paljon alemmalla palkalla kuin hän oli professorina Caltechissa työskennellessään ansainnut. Koska Ott oli halunnut uralleen uuden alun, hän oli ottanut työn vastaan. Ott oli saanut lämpimän vastaanoton Norditassa, mutta pieni ryhmä aktivisteja oli löytänyt hänet ja painostanut sisältäpäin Norditaa, joka oli lopulta taipunut ja päättänyt yksipuolisesti Ottin

sopimuksen. Poutanen oli tuolloin saanut tietää Ottin tilanteesta ja aloittanut prosessin Ottin palkkaamiseksi tutkijaksi Turun yliopistoon. Turun yliopisto oli ollut täysin tietoinen Ottin taustasta ja hänelle oli vakuutettu, että yliopisto olisi valmis kestämään kaiken mahdollisen paineen, jota siihen Ottin palkkaamisen vuoksi mahdollisesti kohdistettaisiin. Yliopisto oli kuitenkin taipunut virtuaalisen lynkkausjoukon edessä ja päättänyt perusteetta Ottin työsopimuksen.

Tapahtuma-aikaan Turun yliopiston rehtorina toiminut Kalervo Väänänen on asiassa kertonut, että työsopimusten irtisanominen oli ollut rehtorina hänen vastuullaan ja että hän oli tehnyt 7.2.2018 aamulla päätöksen Ottin työsopimuksen päättämisestä, yliopiston hallituksen puheenjohtajan kanssa asiasta ensin keskusteltuaan. Väänänen palattua työmatkalta 6.2.2018 hänelle oli kerrottu, että lehdistö ja muutkin tiedotusvälineet olivat erittäin kiinnostuneita Ottin palkkaamisesta ja että sen jälkeen, kun yliopisto oli 1.2.2018 tiedottanut Ottin työsopimuksesta, myös sosiaalisessa mediassa oli käyty asiasta enenevässä määrin keskustelua. Väänänen oli asettanut Ottin rekrytoinnin edellytykseksi sen, että koko tähtitieteenlaitoksen henkilökunta hyväksyy asian. Hänelle oli kuitenkin 6.2.2018 valjennut, että tähtitieteen alan tutkijat, joiden joukossa oli ollut myös Turun yliopiston omaa henkilökuntaa, olivat alkaneet kerätä nimiä ahdistelun vastaiseen adressiin, joka Väänänen käsityksen mukaan liittyi Ottin palkkaamiseen. Aamuun 7.2.2018 mennessä jo miltei kaikki kotimaiset tähtitieteilijät olivat allekirjoittaneet sanotun adressin ja tilanne oli alkanut käydä yliopiston maineenhallinnan kannalta kestäättömäksi. Yliopistolle oli ollut tulossa asian vuoksi erittäin suuri imagovahinko, jonka lisäksi myös erittäin suuret taloudelliset vahingot olisivat olleet rahoituksen menettämisen myötä mahdollisia. Tässä tilanteessa Väänänen ja yliopiston hallituksen puheenjohtaja olivat yhdessä päätyneet siihen, että yliopistolla ei ollut muuta mahdollisuutta kuin päättää Ottin työsopimus. Väänänen oli ollut vilpittömästi siinä käsityksessä, että asiaan oli löydettävissä Ottin kanssa sovinnollinen ratkaisu, ja hän oli ohjeistanut yliopiston lakimiehiä ryhtymään toimeen sovinnollisen ratkaisun löytämiseksi.

Käräjäoikeus toteaa, että työsopimuslain 7 luvun 2 §:n 1 momentin perusteella työnantajalla voi olla peruste irtisanoa työntekijän irtisanottavissa oleva työsopimus tilanteessa, jossa työn tarjoamisen edellytykset ovat lakanneet siitä syystä, että työnantajan yhteistyötahot kieltäytyvät kollektiivisesti liiketoimista työnantajan kanssa, mikäli tietty työntekijä jatkaa tehtävässään (KKO 2017:27). Esillä olevassa asiassa on yhteneviä piirteitä mainitun tapauksen kanssa sikäli, että painostus työnantajaa kohtaan on tullut työpaikan ulkopuolelta ilman, että työntekijän työsuorituksessa sinänsä olisi näytetty olleen mitään moitittavaa. Nyt kysymys on kuitenkin ollut ennen muuta painostuksesta ja kuohunnasta sosiaalisessa mediassa sekä sen ohella adressista, jossa oli vastustettu ahdistelua työpaikoilla yleisesti ja jonka muiden ohella Ott itse olisi esitetyn selvityksen perusteella halunnut allekirjoittaa. Asiassa ei myöskään ole edes väitetty, että yliopiston toiminta olisi vaikeutunut olennaisesti siitä syystä, että Tuorlan observatorion muut tutkijat ja henkilökunta olisivat uhanneet irtisanoutua tehtävistään, mikäli yliopisto olisi kunnioittanut Ottin kanssa tekemäänsä

työsopimusta.

Tuorlan observatorion tähtitieteen professori Juri Poutasen uskottavana pidettävän kertomuksen mukaan selvästi suurin osa observatorion henkilökunnasta oli Ottin esittäytyttyä yliopistolla 31.1.2018 odottanut innolla työskentelyä erittäin päteväksi tähtitieteilijäksi tiedetyn Ottin kanssa, arvioiden voivansa oppia Ottin kanssa työskentelystä paljon. Poutasen mukaan Ottin palkkaamista oli asian tultua julki vastustanut pienempi joukko tutkijoita, jotka olivat saaneet aikaan sen, että keskustelu asiasta oli alkanut levitä ja laajeta erityisesti sosiaalisessa mediassa. Lisäksi Poutanen on kertonut, että hänen keskustellessaan aamulla 7.2.2018 rehtori Väänänen kanssa Väänänen oli todennut, että ulkopuolelta tulee niin paljon painetta, että Ottin työsopimus on purettava. Saman keskustelun aikana Väänänen oli Poutasen kertomuksen mukaan kertonut Poutaselle tietävänsä sen, että Ottin työsopimuksen purkaminen on laitonta ja että yliopisto joutuu maksamaan korvauksena tästä Ottille 18 kuukauden palkan.

Käräjäoikeus arvioi esitettyä näyttöä kokonaisuutena siten, että edellä mainittu adressi (V7) yhdistettynä kasvavaan paineeseen sosiaalisessa mediassa olivat saaneet aikaan sen, että yliopisto työnantajana oli arvioinut rehtori Väänänen kertomuksessaan kuvaamat yliopiston maineeseen ja mahdollisiin toiminnan rahoitukseen liittyviin ongelmiin liittyvät vahingot suuremmiksi kuin odotettavissa olleet taloudelliset kustannukset siitä, että Ottin työsopimus päätetään jo ennen työsuhteen ja sovitun koeajan alkamista. Asiassa ei ole ilmennyt, että painostus ja kirjoittelu sosiaalisessa mediassa olisivat tehneet tilanteesta yliopiston kannalta kohtuuttoman. Yliopiston olisi siten tullut kunnioittaa Ottin kanssa tekemäänsä työsopimusta ja arvioida koeajan kestäessä, miten Ott sopeutuu työyhteisöön ja työsopimuksen mukaiseen työhön Tuorlan observatoriossa. Sen sijaan yliopisto on päättänyt Ottin työsopimuksen jo ennen työsuhteen alkamista siitä huolimatta, että esitetyn näytön perusteella yliopisto on ollut Ottin työsopimuksen purkaessaan itsekin siinä käsityksessä, että työsopimuksen purkamiselle ei ole työsopimuslain mukaista perustetta. Ottaen edellä lausutun ohella huomioon sen, että Ott itse ei ollut antanut mitään aihetta työsopimuksensa ennenaikaiseen päättämiseen, yliopistolla ei ole katsottava olleen työsopimuslain 8 luvun 1 §:ssä tarkoitettua erittäin painavaa syytä purkaa Ottin työsopimus.

Menettely työsopimusta päätettäessä

Ott on asiassa väittänyt, että hänen työsopimustaan ei ollut päätetty 7.2.2018 ja että hänelle ei ole edelleenkään ilmoitettu työsopimuslaissa edellytetyllä tavalla työsopimuksen päättämisen perustetta. Lisäksi Ott on esittänyt, että hänelle ei ollut varattu tilaisuutta tulla kuulluksi työsopimuksen päättämisen syistä. Tältä osin käräjäoikeus toteaa seuraavan.

Työsopimuslain 9 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan, ennen kuin työnantaja purkaa työsopimuksen 1 luvun 4 §:n perusteella tai 8 luvun 1 §:ssä tarkoitettua syistä, työnantajan on varattava työntekijälle tilaisuus tulla kuulluksi työsopimuksen päättämisen syistä. Saman luvun 4 §:n 1

momentin mukaan työsopimuksen päättämislmoitus on toimitettava työntekijälle henkilökohtaisesti. Jos tämä ei ole mahdollista, ilmoitus voidaan toimittaa kirjeitse tai sähköisesti.

Edellä ilmenevällä tavalla rehtori Väänänen oli päättänyt aamulla 7.2.2018 yliopiston hallituksen puheenjohtajan kanssa keskusteltuaan Ottin työsopimuksen päättämisestä ja ilmoittanut asiasta välittömästi professori Poutaselle. Kirjallisena todisteena asiassa esitetyn sähköpostiviestin 7.2.2018 (V2) perusteella Poutanen oli tämän jälkeen klo 9.27 ilmoittanut Ottille, että yliopiston on purettava Ottin työsopimus ("they have to break the contract"). Viestissä on todettu, että sekä Poutanen että myös Väänänen olivat asiasta henkilökohtaisesti hyvin pahoillaan. Lisäksi viestissä on mainittu, että asian hyväksi oli paikallisesti tehty kaikki voitava, mutta vaikuttaa siltä, että ulkopuolinen paine vain oli kasvanut niin suureksi, että yliopisto ei enää kyennyt hallitsemaan tilannetta ("it seems the external pressure became too large for the university to handle the case"). Edelleen viestissä on kehoitettu Ottia ottamaan yhteyttä yliopiston henkilöstöpäällikköön, jolta Ott voisi pyytää virallisen lausunnon ("official statement") asiasta sekä korvauksena yliopiston yksipuolisesta toimesta oletettavasti 18 kuukauden palkkaa vastaavan määrän. Sanottu virallinen lausunto toimitettaisiin Ottille viestin mukaan luultavimmin muutaman tunnin kuluessa pyynnöstä. Lopuksi viestissä on todettu, että Poutanen on hyvin pahoillaan Ottin puolesta ja uskoo edelleen, että totuus voittaa lopulta.

Käräjäoikeus toteaa, että työsopimuslaissa ei ole työsopimuksen päättämistä koskevia muotomääräyksiä. Olennaista on, että päättäminen toimitetaan siten, että työsuhteen toiselle osapuolelle ei jää mitään epäselvyyttä siitä, että kysymys on työsopimuksen päättämisestä. Työnantajan harkitessa työntekijän työsopimuksen purkamista työntekijälle on myös ilmoitettava perusteet, joiden vuoksi työnantaja harkitsee työntekijän työsopimuksen päättämistä. Lisäksi työntekijälle tulee varata tilaisuus lausua oma käsityksensä kysymyksessä olevien syiden olemassaolosta ja painoarvosta ennen kuin työnantaja tekee lopullisen päätöksen asiassa.

Käräjäoikeus katsoo ensinnäkin, että esillä olevassa asiassa päättämislmoitus on voitu toimittaa Yhdysvalloissa asuneelle ja tapahtuma-aikaan oleskellelle Ottille sähköpostitse. Lisäksi käräjäoikeus katsoo, että työnantaja oli voinut uskoa päättämislmoituksen toimittamisen professori Poutasen, joka oli kaiken aikaa toiminut yhteyshenkilönä yliopiston ja Ottin välillä ja joka lisäksi oli merkitty Ottin työsopimukseen (K1/V1) hänen hallinnolliseksi esimieheksi.

Käräjäoikeus tulkitsee Poutasen Ottille aamulla 7.2.2018 lähettämää viestiä ensinnäkin siten, että kysymys on ollut työsopimuksen päättämislmoituksesta, ei alustavasta asiaa koskevasta ilmoituksesta, kuten Ott on asiassa katsonut. Tämä perustuu viestin sanottua tukevan sanamuodon ja lopullisen sävyn ohella siihen, että viestin perusteella yliopiston henkilöstöhallinto toimittaisi Ottille virallisen lausunnon asiasta muutamassa tunnissa Ottin tätä erikseen pyytäessä. Viestin perusteella

Ottin harkittavaksi on siten jäänyt, haluaako hän Poutasen ilmoituksen lisäksi asiasta virallisen dokumentin. Sen sijaan Ottille ei ole voinut jäädä epäselväksi se, oliko hänen työsopimuksensa päättäminen viestin lähettämisen jälkeen vielä yliopiston harkittavana, vai oliko lopullinen ratkaisu asian suhteen jo tehty.

Perusteeksi työsopimuksen päättämiseksi päättämisilmoituksessa 7.2.2018 oli edellä kerrotulla tavalla ilmoitettu liian suureksi kasvanut ulkoinen paine. Sellaisenaan päättämisperusteen mainitunlaista yksilöintiä ei ole pidettävä riittävänä. Keskeistä asiaa arvioitaessa on kuitenkin se, onko työntekijä riittävän tarkasti tietoinen siitä, millä perusteella hänen työsopimuksensa päättämistä harkitaan.

Ottaen huomioon sen, että Poutasen ja Ottin välillä oli käyty sähköpostikeskustelua (K9) kysymyksessä olevasta ulkoisesta paineesta jo aikaisemminkin, sekä sen, että tapahtumia Turussa helmikuussa 2018 oli edeltänyt vastaavanlainen painostus ja lopulta Ottin Tukholman yliopiston (Nordita) kanssa solmiman kahden vuoden määräaikaisen sopimuksen päättäminen tammikuussa 2018, Ottin on katsottava olleen tietoinen siitä, mitä hallitsemattomaksi kasvaneella ulkoisella paineella oli päättämisilmoituksessa tarkoitettu. Ottille on siten ilmoitettu 7.2.2018 riittävän tarkasti työsopimuksen päättämisen työsopimuslain vastaiseksi asiassa katsottu peruste. Sen sijaan Ottille ei ole näytetty varatun ennen työsopimuksen purkamisesta päättämistä asianmukaisesti tilaisuutta tulla kuulluksi työsopimuksen päättämisen syistä, vaan päätös on tehty Väänäsen ja yliopiston hallituksen puheenjohtajan välillä käydyn keskustelun päätteeksi varaamatta Ottille tilaisuutta esittää oma käsityksensä asiasta. Näin toimien yliopisto on menetellyt työsopimuslain edellä selostetun 9 luvun 2 §:n 1 momentissa säädetyn vastaisesti.

Korvaus työsopimuksen perusteettomasta päättämisestä

Työsopimuslain 12 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan työnantaja, joka on tässä laissa säädettyjen perusteiden vastaisesti päättänyt työsopimuksen, on määrättävä maksamaan korvausta työsopimuksen perusteettomasta päättämisestä. Jos työntekijä on purkanut työsopimuksen 8 luvun 1 §:ssä säädetyllä perusteella, joka on johtunut työnantajan tahallisuudesta tai huolimattomasta menettelystä, työnantaja on määrättävä maksamaan korvausta työsopimuksen perusteettomasta päättämisestä. Yksinomaisena korvauksena on suoritettava vähintään kolmen ja enintään 24 kuukauden palkka. Työehtosopimuksen perusteella valitulle luottamusmiehelle ja jäljempänä 13 luvun 3 §:ssä tarkoitettulle luottamusvaltuutetulle suoritettavan korvauksen enimmäismäärä on kuitenkin 30 kuukauden palkka.

Samana pykälän 2 momentin mukaan korvauksen suuruutta määrättäessä otetaan työsopimuksen päättämisen syystä riippuen huomioon työtä vaille jäämisen arvioitu kesto ja ansion menetys, määräaikaisen työsopimuksen jäljellä ollut kesto-aika, työsuhteen kesto, työntekijän ikä ja hänen mahdollisuutensa saada ammittiaan tai koulutustaan vastaavaa työtä, työnantajan menettely työsopimusta päätettäessä, työntekijän itsensä antama aihe työsopimuksen

päättämiseen, työntekijän ja työnantajan olot yleensä sekä muut näihin rinnastettavat seikat. Korvausta määrättäessä on otettava huomioon mahdollinen samasta teosta yhdenvertaisuuslain nojalla tuomittu hyvitys. Mainittua luetteloa ei ole tarkoitettu tyhjentäväksi (HE 157/2000 vp s. 119).

Työsopimuslain 12 luvun 2 §:n mukainen korvaus työsopimuksen perusteettomasta päättämisestä on osin sanktioluonteinen. Työntekijän työsopimuksen perusteetta irtisanonut tai purkanut työnantaja veloitetaan lähtökohtaisesti suorittamaan työntekijälle vähintään kolmen kuukauden palkkaa vastaava korvaus, vaikka työntekijälle ei olisi aiheutunut työsopimuksen päättämisestä lainkaan vahinkoa. Säännöksen pääasiallisena tarkoituksena on kuitenkin korvata työntekijälle työsopimuksen perusteettomasta päättämisestä aiheutunut vahinko. Työsopimuslain 12 luvun 2 §:n mukaisen korvauksen on tarkoitettu kattavan lähtökohtaisesti kaiken työsopimuksen päättämisestä aiheutuvan vahingon. Samalla säännös rajaa työnantajan vastuun työsopimuksen päättämisestä aiheutuvista vahingoista pääsääntöisesti työntekijän 24 kuukauden palkkaa vastaavaan määrään. Silloin, kun työsuhteen päättämiseen liittyy syrjintää, työntekijä voi vaatia 12 luvun 2 §:ssä säädetyn korvauksen ohella myös tasa-arvolain tai yhdenvertaisuuslain mukaista hyvitystä.

Työsopimuslain 12 luvun 2 §:n mukaisen korvauksen mittaaminen on kokonaisharkintaa, jossa otetaan huomioon työntekijälle työsopimuksen päättämisestä aiheutuneen aineellisen vahingon ohella myös aineeton vahinko, eli työntekijän henkilöön työsopimusta päätettäessä kohdistunut loukkaus. Silloin, kun työnantaja on purkanut työntekijän määräaikaisen työsopimuksen, määräaikaisen työsopimuksen jäljellä oleva kesto-aika on keskeinen peruste arvioitaessa korvauksen määrää. Sen ohella kokonaisharkinnassa tulee kuitenkin ottaa huomioon myös muut seikat, kuten työnantajan menettely työsopimusta päätettäessä, päättämisen aiheuttama loukkaus sekä mahdollinen työntekijän itsensä antama aihe työsopimuksen päättämiseksi (ks. esim. Koskinen - Nieminen - Valkonen, Työsuhteen päättäminen, 2019, s. 1079). Jos alun perin sovittua määräaikaa on työsopimuksen päättämishetkellä jäljellä vielä pitkä aika, on myös mahdollista arvioida, että työntekijä löytää todennäköisesti uuden työpaikan ennen alun perin sovittun määräajan päättymistä. Tällöin työntekijälle lainvastaisesta työsopimuksen päättämisestä aiheutuvan taloudellisen vahingon määrä voidaan arvioida pienemmäksi kuin palkka, joka olisi ilman työsopimuksen päättymistä maksettu jäljellä olevalta määräajalta (Äimälä - Kärkkäinen, Työsopimuslaki, 2017, s. 650).

Ott on asiassa kertonut, että maaliskuusta 2018 lukien hän ei ole enää voinut työskennellä astrofyysiikan, jolle hän oli uhrannut elämästään 20 vuotta, parissa. Hän on tehnyt töitä pääosin osa-aikaisesti ja pyrkinyt työllistämään itseään yksityisyrittäjänä, työskentelemällä ohjelmistokoodaajana ja konsulttina sekä analyysoijana rahoitusallalla. Lisäksi hän työskentelee ystävänsä yrityksessä, saaden työstä palkkaa 20 tunnin ajalta kuukaudessa. Ottin ansiotulot ovat kuitenkin jääneet pieniksi ja hän on joutunut käyttämään säästöjään itsensä ja perheensä elättämiseen. Turun yliopiston päätös purkaa Ottin työsopimus oli

tuhonnut Ottin elämäntyön. Lähimmäksi akateemista työtä Ott oli päässyt maaliskuun 2018 jälkeen vuonna 2020, jolloin Yhdysvaltain laivaston tutkimuskeskuksen laboratorio oli harkinnut hänen palkkaamistaan. Ott ei kuitenkaan ollut saanut kysymyksessä ollutta työtä, kun hänen palkkaamistaan harkinnut taho oli saanut tietää, mitä Turussa oli tapahtunut.

Esitetyn selvityksen perusteella käräjäoikeus katsoo näytetyksi, että Ott ei ole onnistunut työllistymään astrofysiikan alalle sen jälkeen, kun Turun yliopisto oli alkuvuodesta 2018 päättänyt hänen työsopimuksensa. Kirjallisena todisteena asiassa esitetyn luettelon (K13) perusteella Ott ei kuitenkaan ole ollut työttömänä ja kokonaan vailla tuloja kuin noin 6 kuukautta työsopimuksensa päättämisen jälkeen. Kysymyksessä olevan, Ottin itsensä laatiman selvityksen perusteella hän on ollut vuosina 2018 - 2020 pääosin (7.8.2018 - 20.9.2019 ja 1.11.2019 lukien) täysipäiväisessä työssä, ansaiten työstä ansiotuloina kuukausittain enemmän kuin hän olisi ansainnut työstä Turun yliopiston palveluksessa. Asiassa on riidatonta, että Ottille ei ole maksettu työttömyyskorvausta eikä muitakaan työttömyyden perusteella maksettavia etuuksia.

Korvauksen määrää arvioitaessa käräjäoikeus ottaa määrää korottavana seikkana huomioon sen, että Ottin määräaikaista työsopimusta on ollut työsopimus päätettäessä jäljellä sopimuksen kokonaiskesto kaksi vuotta. Lisäksi korvauksen määrään vaikuttaa korottavasti se, että Ott ei ollut itse antanut omalla menettelyllään aiheita työsopimuksen päättämiseen. Edelleen käräjäoikeus ottaa korvauksen määrää korottavasti huomioon sen, että yliopisto oli työsopimuksen Ottin kanssa 31.1.2018 tehdessään tiennyt sekä Ottiin Caltechissa kohdistetuista syytöksistä että myös siitä, että Ottin stipendisopimus Tukholman yliopiston kanssa oli päätetty hiljattain vastaavanlaisen painostuksen vuoksi. Henkilökohtaisen loukkauksen vakavuutta ja siten Ottille aiheutuneen aineettoman vahingon määrää korottaa se, että yliopisto oli ensin tietoisesti ja asiasta julkisesti tiedottaen päättänyt antaa ansioituneelle Ottille toisen mahdollisuuden, mutta päättänyt kuitenkin tämän jälkeen Ottin työsopimuksen jo ennen työsuhteen alkamista. Poutasen ja Väänäsen kertomusten sekä edellä selostetun Poutasen sähköpostiviestin 7.2.2018 (V2) perusteella yliopisto oli lisäksi Ottin työsopimuksen päättäessään tiennyt, että sillä ei ole työsopimuslain mukaista perustetta purkaa Ottin työsopimusta. Mainittujen seikkojen ohella korvauksen määrään vaikuttaa korottavasti myös se, että Ottille ei ollut edellä kerrotulla tavalla varattu tilaisuutta tulla kuulluksi ja lausua omaa käsitystään työsopimuksen päättämiseen liittyvistä syistä. Sen sijaan ilmeisen kyvykkään Ottin ikä 44 vuotta ei vaikuta korottavasti korvauksen määrään.

Korvauksen määrään vaikuttaa alentavasti se, että vaikka Ott ei ole onnistunut työllistymään helmikuun 2018 jälkeen omalle alalleen, hän on kuitenkin kyennyt työllistymään pääosin täysipäiväisesti ja hankkimaan ansiotuloja elokuusta 2018 lukien. Turun yliopisto on suuri työnantaja, joten työnantajan olot eivät puolla korvauksen alentamista. Asiassa ei myöskään ole ilmennyt, että tilanne olisi ollut yliopiston kannalta sen väittämällä tavalla kohtuuton. Näillä perusteilla käräjäoikeus päätyy

kokonaisharkinnassa siihen, että kohtuullinen korvaus työsopimuksen perusteettomasta päättämisestä on asiassa 20 kuukauden palkkaa vastaava määrä eli 89.427,80 euroa.

Turun yliopisto on asiassa esittänyt, että sen maksettavaksi mahdollisesti tuomittavasta korvauksesta tulee vähentää 726.000 kruunun (noin 67.700 euroa) korvaus, jonka Tukholman käräjäoikeus on velvoittanut Tukholman yliopiston suorittamaan Ottille tuomiollaan 20.5.2019. Perusteinaan yliopisto on tältä osin esittänyt, että mainittu korvaus on vastannut Ottin ja Tukholman yliopiston välisen stipendisopimuksen perusteella Ottille maksettavaksi sovitun apurahan määrää sopimuksen kestoajalla 22.12.2017 - 22.12.2019. Koska Ott ei olisi voinut työskennellä Tukholman ja Turun yliopistojen palveluksessa samanaikaisesti, sanottu korvaus tulee vähentää Ottille esillä olevassa asiassa mahdollisesti maksettavaksi tuomittavan korvauksen määrästä. Vahingonkorvausoikeudellinen rikastumiskiello estää tuomitsemasta Ottille tässä asiassa enempää kuin korvausta ansionmenetyksestä ajalta 23.12.2019 - 29.2.2020, jota ajanjaksoa sopimus Tukholman yliopiston kanssa ei olisi kattanut. Tältä osin käräjäoikeus toteaa seuraavan.

Tehdessään Ottin kanssa työsopimuksen ajalle 1.3.2018 - 29.2.2020 Turun yliopisto oli ollut tietoinen siitä, että Tukholman yliopisto (Nordita) oli päättänyt tammikuun 2018 alkupuolella yksipuolisesti Ottin edellä mainitun stipendisopimuksen. Ottin työsopimuksessa ei ole sovittu siitä, että stipendisopimuksen oikeudettomasta päättämisestä mahdollisesti myöhemmin tuomittava korvaus alentaisi Ottille työstä Turun yliopiston palveluksessa sovittua 4.471,39 euron kuukausipalkkaa. Turun yliopiston olisi siten tullut maksaa Ottille sanotun määräistä palkkaa Ottin määräaikaisen työsopimuksen päättymiseen asti riippumatta siitä, saako Ott työsopimuksen aikana tai sen jälkeen korvauksen aikaisemman stipendisopimuksen oikeudettomasta päättämisestä.

Rikastumiskiellolla tarkoitetaan vahingonkorvausoikeudessa sitä, että vahingonkorvaus ei saa saattaa vahingonkärsijää parempaan asemaan, kuin mihin hän olisi päässyt ilman vahinkoa. Käräjäoikeus toteaa, että Tukholman käräjäoikeuden tuomitseman korvauksen huomiotta jättäminen tässä asiassa ei johda Ottin kannalta taloudellisesti parempaan lopputulokseen kuin mihin hän olisi päässyt, mikäli Turun yliopisto olisi kunnioittanut 31.1.2018 tehtyä sopimusta. Päinvastoin, mikäli sanottu korvaus otettaisiin asiassa alentavasti huomioon, Ottia ei hyvitetäisi täysimääräisesti Turun yliopiston kanssa tehdyn työsopimuksen mukaisen ansiotulon menettämisestä. Samalla Turun yliopisto hyötyisi perusteetta siitä, että myös Tukholman yliopisto oli päättänyt Ottin kanssa tekemänsä sopimuksen oikeudetta, mistä sille on seurannut korvausvastuu. Rikastumiskiello ei siten estä jättämästä huomiotta Tukholman käräjäoikeuden mainittua tuomiota siitä huolimatta, että Tukholman yliopiston kanssa solmittu stipendisopimus olisi kattanut ajallisesti pääosan Turun yliopiston kanssa tehdyn sopimuksen kestosta. Näillä perusteilla käräjäoikeus katsoo, että mainittua korvausta ei tule ottaa huomioon korvauksen määrää tässä asiassa arvioitaessa.

Oikeuskäytännössä on vakiintuneesti katsottu, että korvaus

työsopimuksen perusteettomasta päättämisestä on korkolain 7 §:ssä tarkoitettu korvausvelka. Esillä olevassa asiassa korvausta ei ole näytetty vaaditun ennen haasteen tiedoksi antamista. Näin ollen viivästyskorkoa työsopimuksen perusteettomasta päättämisestä tuomittavalle korvaukselle on maksettava korkolain 9 §:n mukaisesti haasteen tiedoksiannosta lukien (ks. esim. KKO 2021:91).

Lomakorvausta koskeva vaatimus

Ott on asiassa vaatinut, että yliopisto veloitetaan maksamaan hänelle lomakorvausta työsopimuksessa sovitulta työsuhteen kestoajalta 1.3.2018 - 29.2.2020. Yliopisto on vaatinut, että lomakorvausta koskeva vaatimus hylätään lakiin perustumattomana.

Käräjäoikeus toteaa, että oikeus lomapäiviin ja lomakorvaukseen kytkeytyy lähtökohtaisesti työsuhteen voimassaoloon ja keston. Lomaoikeutta alkaa kertyä vasta työsuhteen alkamisen jälkeen. Ottin työsopimus on päätetty jo ennen työsuhteen sovittua alkamisajankohtaa, joten Ottille ei ole kertynyt lomapäiviä eikä myöskään oikeutta lomakorvaukseen.

Työnantaja, joka on irtisanonut tai purkanut työntekijän työsopimuksen noudattamatta irtisanomisaikaa, on velvollinen suorittamaan työntekijälle irtisanomisajan palkkaa vastaavan korvauksen ohella myös lomakorvauksen noudattamatta jätetyltä irtisanomisajalta (KKO 1986 II 124). Esillä olevassa asiassa Ottin määräaikainen työsopimus ei ole ollut irtisanottavissa eikä irtisanomisaikaa koskevia velvoitteita ole laiminlyöty. Ottin lomakorvausta koskeva vaatimus hylätään perusteettomana.

Vahingonkorvaus ansionmenetyksestä

Työsopimuslain 12 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan työnantajan, joka tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo tai laiminlyö työsuhteesta tai tästä laista johtuvia velvollisuuksia, on korvattava työntekijälle siten aiheuttamansa vahinko. Saman pykälän 2 momentin mukaan edellä 1 momentissa säädetystä poiketen korvausvelvollisuus 1 luvun 4 §:ssä taikka 7 tai 8 luvussa säädettyjen perusteiden vastaisesta työsopimuksen päättämisestä määräytyy 2 §:n mukaan.

Työsopimuslain 12 luvun 1 §:ssä säädetty vahingonkorvausvastuu on tuottamusperusteista. Työnantajalle ei siten synny korvausvastuuta kaikista työntekijälle syntyneistä vahingoista, vaan edellytyksenä on, että työnantajan laista tai sopimuksesta johtuvien velvoitteiden vastainen menettely on ollut - hänen asemassaan olevalta vaadittava menettely huomioon ottaen - moitittavaa ja että tästä on seurannut vahingon syntyminen työntekijälle. Vastuun syntyminen perusteena on siten joko työnantajan tahallisuus tai tuottamus. Tuottamukseen perustuva vastuu syntyy esimerkiksi silloin, kun työnantaja on laiminlyönyt noudattaa sellaista huolellisuutta tai varovaisuutta, jota hänen asemassaan olevalta yleisen käsityksen mukaan voidaan kohtuudella odottaa. Ratkaisevaa on se, mitä sopimusta tai lakia rikkonut työnantaja on tekohetkellä tiennyt tai mitä hänen olisi pitänyt tietää vahingon

syntymahdollisuudesta. Työsuhteesta johtuvan velvollisuuden rikkominen voi aiheuttaa työnantajalle korvausvelvollisuuden vain silloin, kun työnantajan tuottamuksellisesta velvollisuuden rikkomisesta on aiheutunut työntekijälle vahinkoa. Työntekijälle syntyneen vahingon tulee siten olla seurausta työnantajan velvollisuuden rikkomisesta tai laiminlyönnistä. Työnantajan menettelyn ja työntekijälle aiheutuneen vahingon väliseltä kausaaliyhteydeltä edellytetään lisäksi, että teosta tai laiminlyönnistä aiheutunut seuraus (vahinko) on yleisen elämäkokemuksen mukaan odotettavissa eikä siis poikkeuksellinen tai yllätyksellinen. Työsopimuslain 12 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan työnantajan korvattavaksi tulee täysi vahinko eli koko se vahinko, joka työntekijälle on työnantajan menettelystä aiheutunut (Tiitinen - Kröger, Työsopimusoikeus, 2012, s. 748 - 751 ja KKO 1974 II 40).

Ott on vaatinut yliopistolta korvauksen työsopimuksen perusteettomasta päättämisestä ohella 1.223.372,04 euroa vahingonkorvausta ansionmenetyksestä työsopimuslain tai vahingonkorvauslain perusteella. Yliopisto on tältä osin todennut, että vaatimus tulee jättää ennenaikaisena tutkimatta, koska väitetty vahinko ei ole vielä suurelta osin aiheutunut, tai hylätä perusteettomana. Lisäksi yliopisto on lausunut, että mainitun lainkohdan mukainen korvaus on yksinomainen työsopimuksen päättämistilanteissa, eikä sitä voida ylittää, vaikka työntekijälle olisi aiheutunut enemmän vahinkoa. Tältä osin käräjäoikeus toteaa seuraavan.

Ottin tarkasteltavana olevassa vahingonkorvausvaatimuksessa on kysymys siitä, että Ott on katsonut yliopiston tuhonneen hänen uransa ja mahdollisuutensa työllistyä ammittaan ja koulutustaan vastaaviin tehtäviin julkaisemalla 7.2.2018 Ottin työsopimuksen purkamista koskevan tiedotteen suomeksi ja englanniksi. Työsopimuslain edellä selostetussa 12 luvun 2 §:ssä säädetty korvauksen enimmäismäärä rajaa työnantajan vastuun työntekijälle työsopimuksen perusteettomasta päättämisestä aiheutuvasta vahingosta 24 kuukauden palkkaa vastaavaan määrään. Sen sijaan työsopimuslain 12 luvun 1 §:n yleisessä vahingonkorvaussäännöksessä ei ole määritetty vastuun aiheutuneesta vahingosta ylärajaa.

Vahingonkorvauslain 1 luvun 1 §:n mukaan vahingon korvaamiseen on sovellettava tämän lain säännöksiä. Vahingonkorvauslaki ei kuitenkaan koske, ellei tässä tai muussa laissa toisin säädetä, sopimukseen perustuvaa tai muussa laissa säädettyä korvausvastuuta. Koska esillä olevassa asiassa on kysymys työsopimukseen perustuvasta korvausvastuusta ja koska työsopimuslaista tai muustakaan laista ei muuta johdu, vahingonkorvauslaki ei tule asiassa tältä osin sovellettavaksi.

Käräjäoikeus toteaa, että työsopimuslaki rakentuu heikomman suojan ja työntekijän suojelun periaatteille. Tähän nähden käräjäoikeus katsoo, että työsopimuslain 12 luvun 1 §:n 1 momentin tulkinta, jonka mukaan työnantaja ei olisi missään olosuhteissa vastuussa työntekijälle työsopimuksen päättämisen yhteydessä tahallaan tai tuottamuksellaan aiheuttamasta vahingosta siltä osin kuin vahingon kokonaismäärä ylittää työntekijän 24 kuukauden palkan, ei ole lainsäätäjän tarkoituksen

mukainen. Käräjäoikeus katsoo, että työnantaja voidaan velvoittaa suorittamaan työntekijälle korvausta työsopimuslain 12 luvun 2 §:n asteikkokorvauksen lisäksi myös lain 12 luvun 1 §:n nojalla, mikäli työnantajan näytetään aiheuttaneen työntekijälle työsopimuksen päättämiseen liittyvällä tai samaan yhteyteen kuuluvalla, mutta työsopimuksen päättämisestä erotettavissa olevalla velvollisuksiensa vastaisella menettelyllä tahallaan tai tuottamuksellaan vahinkoa.

Ott on asiassa kertonut, että hänen rekrytoinnistaan oli ilmoitettu yliopiston sisällä henkilöstökokouksessa 25.1.2018. Kokouksen jälkeen pieni ryhmä tutkijoita oli ryhtynyt toimiin ja alkanut levittää tietoa Ottin palkkaamisesta yliopiston ulkopuolelle. Heidän menettelynsä oli saanut aikaan sen, että asia oli alkanut kiinnostaa laajasti eri tiedostusvälineitä. Mediassa oli liikkunut Ottista ja tapahtumista Caltechissa vääriä ja liioiteltuja väitteitä. Samalla kaksi aktivistia oli perustanut nettiadressin häirintää ja syrjintää vastaan. Myös Ott oli halunnut allekirjoittaa adressin, mutta tätä ei ollut sallittu.

Edelleen Ott on kertonut, että edellä mainitut kaksi aktivistia olivat hyökänneet suoraan Ottia vastaan ja kuvanneet häntä seksuaaliseksi ahdistelijaksi kirjeessä, joka oli lähetetty Turun yliopistolle. He olivat vaatineet, että Ottin palkkaaminen perutaan. Turun yliopisto oli taipunut painostuksen alla, vaikka se oli tiennyt, että esitetyt väitteet eivät pitäneet paikkaansa. Yliopisto oli siten päättänyt sivuuttaa tosiseikat suojellakseen itseään kysymyksessä olevalta virtuaaliselta lynkkausjoukolta. Yliopiston menettelyn ja asiaa koskevien julkisten lausumien jälkeen mikään muu julkinen instituutio Euroopassa tai muissa länsimaissa ei tule palkkaamaan Ottia, eikä hän voi enää koskaan työskennellä astrofysiikan parissa.

Poutanen on tältä osin kertonut, että maailmassa on noin 10.000 tähtitieteen tutkijaa, joista vain noin 2.000 työskentelee suurenergian/astrofysiikan alalla. Ala on siten hyvin pieni ja sen tutkijoilla on paljon yhteisiä kokouksia ja seminaareja. Eri tilaisuuksissa ja sosiaalisessa mediassa alan ihmiset verkostoituvat ja oppivat tuntemaan toisensa. Tieto leviää tiiviissä yhteisössä nopeasti. Ottin rekrytointipäätöksestä ja myös päätöksestä purkaa hänen työsopimuksensa olivat heti saaneet tietää sadat ihmiset. Kun Ott oli päättänyt hakea Turun yliopistoon, oli ollut selvää, että hän oli halunnut aloittaa tutkijana uudelleen. Turun yliopiston työsopimuksen jälkeen hänellä olisi ollut kahden vuoden näyttö ongelmattomasta työnteosta. Poutanen ei usko, että mikään länsimainen instituutio ottaa enää riskiä Ottin palkkaamisesta. Euroopassa ja Amerikassa Ottin palkkaaminen on täysin poissuljettua ja näin asia on Poutasen käsityksen mukaan myös Australiassa.

Väänänen on kertonut olleen tavallista, että yliopisto tiedotti professoritason rekrytoinneistaan. Lisäksi oli ollut vakiintunut käytäntö, että tiedotteet julkaistiin sekä suomeksi että englanniksi. Tämä oli johtunut siitä, että yliopiston työntekijöistä suuri osa on englanninkielisiä. Tästä syystä myös yliopiston kotisivut ovat kaksikieliset. Ottin palkkaaminen oli kiinnostanut laajasti ja jo ennen ensimmäistä tiedotetta yliopistolle oli tullut asiaan liittyen useita yhteydenottoopyyntöjä. Myös

tämä oli puoltanut sitä, että asiasta tiedotetaan.

Ottin ja Poutasen samansuuntaisilla kertomuksilla asiassa on näytetty, että työsopimuksen purkamisen 7.2.2018 jälkeen Ottin on ollut käytännössä mahdotonta saada töitä astrofysiikan alalta. Esitetyn selvityksen perusteella voidaan myös pitää todennäköisenä, että tämä tilanne tulee jatkumaan kuvatun kaltaisena vielä ainakin vuosia.

Niin kuin edellä on todettu, työsopimuslain 12 luvun 1 §:ssä säädetyn vahingonkorvausvastuun edellytyksenä on se, että työnantajan laista tai työsopimuksesta johtuvien velvoitteiden vastaisesta, moitittavasta ja työsopimuksen päättämisestä erotettavissa olevasta menettelystä on aiheutunut työntekijälle vahinkoa.

Käräjäoikeus toteaa ensinnäkin, että esitetyn selvityksen perusteella tieto Ottin taustasta tai palkkaamisesta Turun yliopistoon ei ole päätynyt julkisuuteen Turun yliopiston tiedotteiden tai muunkaan toiminnan seurauksena. Poutasen ja Ottin tältä osin yhdenmukaisten kertomusten perusteella tieto Ottin palkkaamisesta oli alkanut levitä ja saavuttanut varsin pian myös tiedotusvälineet sen jälkeen, kun Ottin palkkaamisesta oli kerrottu yliopiston sisäisessä henkilöstökokouksessa 25.1.2018. Mikään asiassa esitetty ei viittaa siihen, että yliopisto olisi levittänyt Ottista tai tämän taustasta virheellistä tietoa, joka olisi suoraan tai välikäsiä kautta päätynyt julkisuuteen. Sen sijaan Ottin ja Poutasen kertomusten, joita asiassa kirjallisena todisteena esitetty Turun Sanomien artikkeli 30.1.2018 (V4) osaltaan tukee, perusteella kysymys on ollut siitä, että yksittäiset Ottin palkkaamista syystä tai toisesta vastustaneet yliopiston työntekijät olivat heti asiasta tiedon saatuaan ryhtyneet sitä aktiivisesti eri alustoilla levittämään.

Turun Sanomien asiaa koskevaa artikkelia 30.1.2018 seuranneessa Turun yliopiston tiedotteessa 1.2.2018 (K2) on ensinnäkin todettu, että Ottin rekrytointi oli herättänyt keskustelua erityisesti sosiaalisessa mediassa. Lisäksi tiedotteessa on todettu, että Turun yliopistossa on nollatoleranssi häirinnän ja kiusaamisen suhteen. Edelleen tiedotteessa on todettu, että Ottin menneisyys oli ollut tiedossa rekrytointia tehtäessä ja asiaa oli harkittu tarkasti. Seuraavassa tiedotteessa 7.2.2018 (K4) yliopisto on vielä edellistä tiedotetta niukemmin sanakääntein todennut, että yliopisto on 7.2.2018 päättänyt purkaa Ottin kahden vuoden määräaikaisen työsopimuksen. Tiedotteen mukaan rehtori Väänänen oli harkinnut asiaa ja päätyttyä laajasti tiedeyhteisöä kuultuaan siihen, että Ottin työsopimus puretaan.

Käräjäoikeus toteaa, että esitetyn selvityksen perusteella tasoltaan Ottiin verrattavissa olevien eli professoritasoisten tutkijoiden rekrytoinnista suomeksi ja englanniksi tiedottaminen on ollut yliopiston toiminnassa tavanomaista. Se, että Ott oli ollut aikaisemmin esillä julkisuudessa ja tiedotusvälineet olivat olleet hänestä kiinnostuneita, ei ole tehnyt hänen rekrytoinnistaan tiedottamisesta lojaliteettivelvoitteen tai muunkaan työsopimuslaista taikka työsopimuksesta seuraavan velvoitteen vastaista. Kaiken kaikkiaan tiedotteiden sisältö on myös ollut varsin niukka ja neutraali. Lisäksi ainoa Ottiin liittyvä asia, joka on tullut julkisuuteen ensimmäisen kerran yliopiston tiedotteen myötä, on ollut se,

että Ottin työsopimus oli purettu. Käräjäoikeus katsoo, että Ottin palkkaamisesta ja hänen työsopimuksensa päättämisestä tiedottamista ei ole pidettävä tapauksen olosuhteissa sellaisena laiminlyöntinä tai velvoitteiden vastaisena menettelynä, joka voisi saada aikaan vahingonkorvausvastuun.

Niin kuin edellä on todettu, työsopimuksen perusteettomasta päättämisestä työsopimuslain 12 luvun 2 §:n nojalla tuomittava korvaus kattaa työsopimuslain mukaan kaiken sen vahingon, joka työntekijälle aiheutuu työsopimuksen lainvastaisesta päättämisestä. Käräjäoikeus toteaa, että Ottin taustan ja palkkaamisen saaman julkisuuden ja yliopistoon kohdistetun painostuksen kasvaminen Ottin työsopimuksen julkitulon 30.1.2018 jälkeen etenkin sosiaalisessa mediassa nopeasti, kuvaa hyvin aikaa ja asenteita yleisesti vuonna 2018. Kasvavan painostuksen ja kritiikin kohteeksi joutunut Turun yliopisto on päätynyt tilanteen rauhoittamiseksi ja hallintaan saamiseksi purkamaan Ottin työsopimuksen ilman työsopimuslain mukaista perustetta. Tästä menettelystä yliopisto veloitetaan suorittamaan Ottille edellä yksilöity korvaus. Käräjäoikeus katsoo kuitenkin jääneen näyttämättä, että yliopisto olisi työsopimuksen perusteettoman päättämisen ja edellä yksilöidyn menettelyvirheen lisäksi rikkonut tai laiminlyönyt työsopimuslaista tai työsopimuksesta johtuvia velvollisuuksiaan Ottiin liittyvistä asioista tiedottaessaan tai muullakaan tavalla. Koska työsopimuslain 12 luvun 1 §:ssä säädetty korvausvastuun edellytykset eivät siten täyty, Ottin ansionmenetystä koskeva vahingonkorvausvaatimus on hylättävä.

Vahingonkorvaus julkisuuden aiheuttamasta kärsimyksestä

Ott on perustanut kärsimyskorvausta koskevan vaatimuksensa asiassa siihen, että hänen työsopimuksensa päättäminen on osaltaan vaikuttanut virheellisten huhujen leviämiseen maailmalla ja erityisesti tähtitieteilijöiden keskuudessa. Yliopisto on Ottin mukaan myös osaltaan käyttänyt hyväkseen virheellistä tietoa Ottista levittäneiden henkilöiden tahallista rikosta (kunnianloukkaus) päättäessään Ottin työsopimuksen. Näin toimien yliopisto on loukannut tahallaan ja julkisesti Ottin ihmisarvoa vakavalla tavalla. Yliopiston menettelystä on aiheutunut Ottille henkistä kärsimystä, joka tulee korvata vahingonkorvauslain 5 luvun 6 §:n 1 momentin 4 kohdan nojalla.

Vahingonkorvauslain 5 luvun 6 §:n 1 momentin mukaan oikeus korvaukseen loukkauksen aiheuttamasta kärsimyksestä on sillä:

- 1) jonka vapautta, rauhaa, kunniaa tai yksityiselämää on rangaistavaksi säädetyllä teolla loukattu;
- 2) jota on rangaistavaksi säädetyllä teolla syrjitty;
- 3) jonka henkilökohtaista koskemattomuutta on tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta vakavasti loukattu;
- 4) jonka ihmisarvoa on tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta vakavasti loukattu muulla, 1–3 kohdassa tarkoitettuihin loukkauksiin verrattavalla tavalla.

Saman pykälän 2 momentin mukaan korvaus määrätään sen

kärsimyksen perusteella, jonka loukkaus on omiaan aiheuttamaan ottaen erityisesti huomioon loukkauksen laatu, loukatun asema, loukkaajan ja loukatun välinen suhde sekä loukkauksen julkisuus.

Niin kuin käräjäoikeus on edellä todennut, työsuhteessa tai työsopimusta päätettäessä aiheutetun vahingon korvaamiseen sovelletaan lähtökohtaisesti työsopimuslain korvausäännöksiä, joista työsopimuslain 12 luvun 2 §:n nojalla korvataan myös työsopimuksen perusteettomasta päättämisestä työntekijälle aiheutuva loukkaus eli aineeton vahinko. Edellä määritetty korvaus työsopimuksen perusteettomasta päättämisestä kattaa myös henkilökohtaisen loukkauksen ja kärsimyksen, joka työsopimuksen päättämisestä on Ottille aiheutunut. Lisäksi, kuten käräjäoikeus on edellä katsonut, yliopiston ei ole näytetty Ottia koskevia tiedotteita julkaisemalla eikä muullakaan tavoin menetelleen asiassa työsopimuksen päättämisen ja työntekijän kuulemisvelvollisuuden laiminlyömisestä lisäksi moitittavasti ja velvolluuksiensa vastaisesti. Kokonaan näyttämättä asiassa on myös jäänyt, että Turun yliopisto olisi syyllistynyt kanteessa väitettyyn rikokseen Ottia kohtaan tai käyttänyt hyväkseen Ottiin kohdistunutta rikosta ja siten tahallaan loukannut vakavasti Ottin ihmisarvoa. Näin ollen Ottin julkisuuden aiheuttamaa kärsimystä koskeva vahingonkorvausvaatimus hylätään.

Korvaus matka- ja majoituskustannuksista

Vielä Ott on vaatinut, että Turun yliopisto veloitetaan suorittamaan hänelle korvauksena Turkuun 31.1.2018 ja 28.2.2018 saapumisesta aiheutuneista matka- ja majoituskustannuksista 1.787,82 euroa korkoineen.

Tältä osin Ott on kertonut, että työsopimuksen Turun yliopiston kanssa tehtyään hän oli vierailuturussa ja Tuorlan observatoriossa 31.1.2018 ja 1.2.2018. Seuraavan kerran hän oli saapunut Turkuun neuvotellakseen 28.2.2018 työsuhteestaan ja ottaakseen tehtävän vastaan. Jälkimmäistä matkaa koskeva matkavarauksena oli tehty 5.2.2018. Se oli sisältänyt matkan Turkuun 27.2.2018 ja paluun Yhdysvaltoihin 27.3.2018. Koska Ottin ei ollut annettu aloittaa työssä 1.3.2018, hän oli matkustanut Berliiniin, jossa hänellä on sukulaisia. Paluulento 27.3.2018 oli ollut Helsingistä, joten Ottin oli täytynyt varata vielä lento Berliinistä Helsinkiin päästäkseen varaamalleen paluulennolle.

Työsopimuslain 12 luvun 2 §:n mukainen korvaus työsopimuksen perusteettomasta päättämisestä kattaa lähtökohtaisesti kaikki ne vahingot, jotka aiheutuvat työntekijälle työsopimuksen lainvastaisesta päättämisestä. Vaaditut majoitus- ja matkakustannukset poikkeavat luonteeltaan mainitussa säännöksessä tarkoitetuista vahingoista sikäli, että kysymys on kustannuksista, jotka ovat aiheutuneet työntekijälle osin jo työsopimuksesta neuvoteltaessa ja kaikilta osin ennen kuin sopimusta on puolin ja toisin edes aloitettu täyttämään.

Sopimuksentekotuottamukseen perustuvan korvausvastuun on katsottu voivan perustua muun ohella sopimuksen syntymistä koskevaan luottamukseen ja tarkemmin siihen, että toinen neuvotteluosapuoli on

saanut perustellusti sellaisen käsityksen, että sopimuksen syntyminen on varmaa, ja ryhtynyt tämän perusteella kustannuksia aiheuttaviin toimiin (ks. esim. Hemmo, Sopimus ja delikti, 1998, s. 203 - 204).

Esillä olevassa asiassa työsopimus on syntynyt Ottin allekirjoitettua sen 31.1.2018. Sovittu työsuhde ei kuitenkaan ollut ehtinyt edes alkaa ennen työsopimuksen ennenaikaista päättämistä. Tähän nähden kärjäoikeus katsoo, että työsopimuslain 12 luvun 2 §:n asemesta asiaa on perusteltua arvioida vaadittujen majoitus- ja matkakustannusten osalta sopimuksentekotuottamusta koskevien periaatteiden ja edellytysten perusteella.

Yliopisto on allekirjoittanut Ottin työsopimuksen 29.1.2018 eli jo ennen kuin Ott on saapunut 31.1.2018 Suomeen allekirjoittamaan työsopimuksen ja tutustumaan samalla uuteen työpaikkaansa ja työtovereihinsa. Kysymyksessä olevat Suomeen matkustamisesta aiheutuneet kustannukset ovat syntyneet tilanteessa, jossa Ott on voinut perustellusti luottaa siihen, että sopimus tehdään ja sitä myös kunnioitetaan. Tähän nähden kärjäoikeus katsoo, että yliopisto on vastuussa niistä kustannuksista, joita Ottille on aiheutunut siitä, että hän on matkustanut Suomeen 31.1.2018 allekirjoittamaan työsopimuksen.

Kärjäoikeus toteaa, että Ottille Suomeen saapumisesta 31.1.2018 aiheutuneista kustannuksista esitetty selvitys on puutteellista. Kirjallisesta todisteesta K8 käy ilmi, että Ott on lentänyt Helsingistä Berliiniin, jossa hänellä on sukulaisia, 2.2.2018, ja että tämä lento on maksanut 264,69 euroa. Lennon Suomeen 31.1.2018 kustannuksista, kuten myöskään majoituskustannuksista tai muista matkasta aiheutuneista kustannuksista, ei ole esitetty mitään selvitystä.

Oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 2 §:n 3 momentin mukaan, jos yksityisoikeudellisen saatavan määrästä ei ole saatavissa uskottavaa näyttöä taikka se olisi saatavissa vain vaikeuksin tai asian laatuun nähden kohtuuttomilla kustannuksilla tai kohtuuttomalla vaivalla, tuomioistuimien arvioi määrän. Lain esitöiden mukaan sääntelyn tarkoituksena on estää se epäoikeudenmukaisena pidettävä tilanne, että saatavan perusteista on esitetty uskottava näyttö ja että maksuvelvollisuus on sinänsä kiistaton, mutta kanne joudutaan hylkäämään, koska määrästä ei ole riittävän vahvaa näyttöä. Asianosaisen on kuitenkin esitettävä saatavissa oleva näyttö ja saatavan määrästä on esitettävä uskottava näyttö. Sanottua 3 momenttia voidaan soveltaa esimerkiksi silloin, kun määrästä ei ylipäätään voida esittää näyttöä tai tilanteessa, jossa jotain suuntaa antavaa näyttöä voidaan kyllä esittää, mutta sen perusteella ei voida tarkkaa rahamäärää arvioida (HE 46/2014 vp s. 47).

Kärjäoikeus toteaa, että esimerkiksi lentolipuista ja mahdollisista hotelliyöpymisistä on yleensä esitettävissä vaikeuksista näyttöä. Toisaalta selvää on, että Ottilla ei ollut ollut aihetta kerätä selvitystä hänelle aiheutuvista kustannuksista ennen työsopimuksensa odottamatonta päättämistä. Hän oli voinut luottaa siihen, että mahdollisesta painostuksesta huolimatta sopimusta tullaan puolin ja toisin noudattamaan. Kärjäoikeus katsoo, että näissä olosuhteissa Ottin

saatavan määrä voidaan arvioida, ja arvioi sen määräksi Ottin ensimmäisen Suomen matkan 31.1. - 2.2.2018 osalta 800 euroa.

Niin kuin edellä perusteluissa on todettu, Ottin työsopimus on päätetty ilmoittamalla asiasta hänelle sähköpostitse 7.2.2018 aamulla. Tätä aikaisemmin 5.2.2018 Poutanen oli ilmoittanut Ottille sähköpostitse (K9), että hän oli juuri keskustellut yliopiston rehtorin kanssa ja että yliopisto pysyy kannassaan, noudattaa lakia eikä anna yleisen painostuksen vaikuttaa asiaan. Esitetyn selvityksen (K8) perusteella Ott oli hankkinut lentoliput Los Angelesista Yhdysvalloista Helsinkiin 28.2.2018 ja takaisin 28.3.2018 iltapäivällä 5.2.2018, ja maksanut lipuista 984,11 dollaria, eli noin 830 euroa. Poutasen viestin perusteella Ott on edelleen 5.2.2018 voinut luottaa siihen, että hänen työsuhteensa alkaa sovitulla tavalla 1.3.2018. Näin ollen yliopisto on edellä mainituilla perusteilla vastuussa myös sanottujen lentolippujen hankkimisesta aiheutuneista kustannuksista.

Ott on asiassa esittänyt, että hän oli saapunut Suomeen 28.2.2018 neuvottelemaan työsopimuksestaan ja aloittamaan työt alun perin sovitun mukaisesti 1.3.2018. Ottin työsopimus oli kuitenkin hänen Suomeen uudestaan matkustaessaan jo noin kolme viikkoa aikaisemmin purettu eikä Ottilla ollut ollut velvollisuutta eikä myöskään perusteltua tarvetta saapua enää henkilökohtaisesti Suomeen asiaa selvittämään. Semminkin, kun hänellä jo oli Suomessa asiamies asiaa hoitamassa. Asiassa ei siten ole perustetta velvoittaa yliopistoa korvaamaan Ottille majoittumisesta ja liikkumisesta Suomessa helmikuun lopulla ja maaliskuun alussa 2018 aiheutuneita kustannuksia. Tältä osin vaatimus on siten hylättävä.

Näillä perusteilla käräjäoikeus velvoittaa yliopiston suorittamaan Ottille korvauksena matka- ja majoituskustannuksista vaatimukset enemmän hyläten 1.630 euroa vaadittuine viivästyskorkeineen haasteen tiedoksiannosta lukien.

Johtopäätökset

Edellä mainituilla perusteilla käräjäoikeus katsoo, että Turun yliopistolla ei ole ollut työsopimuslain 8 luvun 1 §:ssä tarkoitettua erittäin painavaa syytä purkaa Ottin työsopimus jo ennen työsuhteen ja sovitun koeajan alkamista. Ottille on ilmoitettu työsopimuksen purkamisesta työsopimuslain 9 luvun 4 §:ssä säädetyllä tavalla. Purkamisilmoituksen saatuaan Ottille ei ole voinut jäädä mitään epäselvyyttä siitä, että hänen työsopimuksensa oli päätetty. Aikaisempien tapahtumien ja keskusteluiden perusteella hänen on myös katsottava tienneen, mihin työsopimuksen purkaminen oli perustunut. Näiltä osin yliopiston ei ole näytetty laiminlyöneen päättämismenettelyyn liittyviä velvollisuuksiaan. Yliopisto on kuitenkin menetellyt velvollisuuksiensa vastaisesti, kun se ei ole varannut Ottille tilaisuutta tulla kuulluksi ja lausua käsityksensä työsopimuksen päättämisen syistä.

Esitetyn selvityksen perusteella Ott ei ole onnistunut

työllistymään astrofysiikan alalle Turun yliopiston purettua hänen työsopimuksensa 7.2.2018. Ottaen yliopiston moitittavan menettelyn ohella huomioon sen, että Ottin työsopimus oli päätetty ennen kuin työsuhde oli edes alkanut, sekä sen, että Ott itse ei ollut antanut työsopimuksen päättämiseen mitään aihetta, Ottiin työsopimusta päätettäessä kohdistunut loukkaus on poikkeuksellisen vakava. Tämän lisäksi tuomittavan korvauksen määrään vaikuttaa asiassa korottavasti erityisesti se, että Ottin määräaikaista työsopimusta oli ollut sopimus päätettäessä jäljellä vielä kaksi vuotta. Toisaalta kärjäoikeus on ottanut asiaa arvioidessaan ja korvausta mitatessaan huomioon sen, että Ott on ollut työsopimuksen päättämisen jälkeen työttömänä vain noin kuusi kuukautta, minkä jälkeen hän on työskennellyt pääosin päätoimisesti, vaikkakaan ei sillä alalla, jolla hän oli 2010-luvun puoliväliin mennessä noussut yhdeksi maailman johtavista asiantuntijoista. Kärjäoikeus on päätenyt kokonaisharkinnassa siihen, että kohtuullinen korvaus työsopimuksen perusteettomasta päättämisestä on asiassa 20 kuukauden palkkaa vastaava määrä 89.427,80 euroa. Tuomittavasta korvauksesta ei ole vähennettävä Tukholman kärjäoikeuden Ottille aikaisemmin Tukholman yliopiston kanssa solmitun stipendisopimuksen perusteettoman päättämisen perusteella tuomitsemaa korvausta. Esitetyn selvityksen perusteella sanottu korvaus ei olisi vaikuttanut Ottin ja Turun yliopiston välisen työsopimuksen perusteella maksettavan palkan määrään, mikäli sopimusta ei olisi purettu. Koska kysymys on korkolain 7 §:ssä tarkoitetusta korvausvelasta, jonka suorittamista ei ole näytetty vaaditun ennen oikeudenkäyntiä, tuomittavalle korvaukselle on maksettava viivästyskorkoa korkolain 9 §:n mukaisesti haasteen tiedoksiannosta lukien.

Ottille ei ollut ehtinyt kertyä lomapäiviä eikä myöskään oikeutta lomakorvaukseen, koska hänen määräaikainen työsopimuksensa oli purettu jo ennen työsuhteen alkamista. Ottin lomakorvausta koskeva vaatimus hylätään perusteettomana.

Työsopimuslain 12 luvun 2 §:ssä on rajattu työnantajan vastuu työntekijälle työsuhteen perusteettomasta päättämisestä aiheutuvista aineellisista ja aineettomista vahingoista lähtökohtaisesti enintään työntekijän 24 kuukauden palkkaa vastaavaan määrään. Kärjäoikeus on kuitenkin edeltä ilmenevillä perusteilla katsonut, että työnantaja voi joutua työsopimuslain 12 luvun 2 §:ssä säädetyn korvausvastuun ohella korvaamaan työntekijälle työsopimuksen päättämisen yhteydessä, mutta kuitenkin päättämistoimesta erotettavissa olevalla teolla tai laiminlyönnillä aiheuttamansa vahingon työsopimuslain 12 luvun 1 §:n nojalla. Korvausvastuu edellyttää tällöin päättämisestä erotettavissa olevan menettelyn ohella työnantajan yleisen vahingonkorvausvastuun edellytysten täyttymistä. Esillä

olevassa asiassa on jäänyt näyttämättä, että yliopisto olisi työsopimuksen päättämisen ja siihen liittyvän kuulemisvelvollisuuden laiminlyömisestä lisäksi rikkonut velvollisuuksiaan työnantajana Ottiin liittyvistä asioista tiedottaessaan tai muullakaan tavalla. Koska työsopimuslain 12 luvun 1 §:ssä säädetyt korvausvastuun edellytykset eivät siten täyty, Ottin ansionmenetystä koskeva erillinen vahingonkorvausvaatimus hylätään.

Työsopimuslain 12 luvun 2 §:n mukainen korvaus sisältää edellä kerrotulla tavalla myös korvauksen työntekijään työsopimusta päätettäessä kohdistuneesta loukkauksesta. Asiassa on jäänyt näyttämättä, että yliopisto olisi syyllistynyt sellaiseen rikolliseen tai Ottin ihmisarvoa vakavalla tavalla loukkaavaan menettelyyn, jonka perusteella yliopisto tulisi velvoittaa suorittamaan Ottille erikseen korvausta kärsimyksestä. Näin ollen myös Ottin julkisuuden aiheuttamaa kärsimystä koskeva vahingonkorvausvaatimus hylätään.

Ottille on aiheutunut matka- ja majoituskustannuksia hänen oltuaan perustellusti siinä käsityksessä, että työsopimus yliopiston kanssa syntyy ja että sitä myös aloitetaan täyttämään sovitulla tavalla 1.3.2018. Yliopisto velvoitetaan suorittamaan Ottille korvauksena näistä kustannuksista vaatimus enemmälti hyläten 1.630 euroa viivästyskorkeineen.

Oikeudenkäyntikulut

Ott on asiassa esittänyt, että häntä ei tule velvoittaa korvaamaan yliopiston oikeudenkäyntikuluja siinäkään tapauksessa, että hän häviää asian, koska asia on ollut oikeudellisesti epäselvä ja koska Ottin velvoittaminen korvaamaan yliopiston oikeudenkäyntikulut olisi oikeudenkäyntiin johtaneet seikat sekä asianosaisten erilainen asema huomioon ottaen kohtuutonta. Yliopisto puolestaan on asiassa esittänyt, että se on tarjonnut Ottille ennen oikeudenkäyntiä ja vielä asian tultua vireille huomattavaa rahamäärää asian sovinnolliseksi ratkaisemiseksi ja oikeudenkäynnin välttämiseksi. Koska Ott ei ole tähän suostunut, hänen on katsottava aiheuttaneen tarpeettoman oikeudenkäynnin. Ott tulee siten joka tapauksessa velvoittaa korvaamaan yliopiston oikeudenkäyntikulut asiassa kokonaisuudessaan. Lisäksi asianosaiset ovat olleet erimielisiä siitä, kenen on korvattava suunnitellun jatkettun valmisteluistunnon ja pääkäsitteilyn 17.8.2021 peruuntumisesta aiheutuneet kustannukset. Tältä osin käräjäoikeus toteaa seuraavan.

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan, jos samassa asiassa on esitetty useita vaatimuksia, joista osa ratkaistaan toisen ja osa toisen hyväksi, he saavat pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan, jollei ole syytä velvoittaa asianosaista korvaamaan niitä osaksi vastapuolelle. Jos sillä, minkä asianosainen on hävinnyt, on vain vähäinen merkitys asiassa, hänen tulee saada täysi korvaus kuluistaan.

Edellä mainituilla perusteilla Ott voittaa asian pääosin työsopimuksen perusteettoman päättämisen, sekä osin myös matka- ja

majoituskustannusten osalta, ja Turun yliopisto vastaavasti muiden korvausvaatimusten osalta. Työsopimuksen perusteetonta päättämistä koskeva kysymys on ollut oikeudenkäynnissä keskeinen riitakysymys. Toisaalta myös työsopimuslain 12 luvun 2 §:ssä säädetystä asteikkokorvauksesta erillisen ansionmenetyistä koskevan vahingonkorvausvaatimuksen selvittämiseen on käytetty oikeudenkäynnissä verrattain paljon aikaa, minkä lisäksi sanottu vaatimus on asiassa esitetyistä vaatimuksista euromääräisesti selvästi suurin. Kysymys on siten edellä selostetussa oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:ssä tarkoitetusta osavoittolanteesta, jossa kummankaan asianosaisen häviämällä osalla ei ole asiassa vähäinen merkitys.

Turun yliopisto on ennen oikeudenkäyntiä ja vielä oikeudenkäynnin aikana tehnyt Ottille sitovan 24 kuukauden palkkaa vastaavan 107.313,36 euron sovintotarjouksen, joka ylittää määrältään Ottille asiassa tuomittavan korvauksen määrän. Toisaalta Ottilla on ollut yliopiston menettely ja häneen kohdistunut vakava loukkaus huomioon ottaen perusteltu tarve saada tuomioistuimen vahvistus sille, että hänen työsopimuksensa oli päätetty lainvastaisesti, mitä yliopisto ei ole asiassa missään vaiheessa myöntänyt. Ei siten voida katsoa, että Ott olisi aiheuttanut tarpeettoman oikeudenkäynnin. Esitetty sovintotarjous muun ohella huomioon ottaen käräjäoikeus päättyy oikeudenkäyntikulujen korvausvastuuta koskevassa kokonaisuudessa siihen, että Ott on velvollinen korvaamaan yliopiston oikeudenkäyntikulusta asiassa osan, ellei jäljempänä selostettavista oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 a ja 8 b §:stä muuta johdu.

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 a §:n mukaan, jos asia on ollut oikeudellisesti niin epäselvä, että hävinneellä asianosaisella on ollut perusteltu syy oikeudenkäyntiin, tuomioistuin voi määrätä, että asianosaiset osaksi tai kokonaan vastaavat itse oikeudenkäyntikulusta. Lain esitöissä korostetaan tältä osin sitä, että säännös on tarkoitettu poikkeussäännöksi ja että sen soveltamiskynnys on suhteellisen korkea. Perusteltu syy oikeudenkäyntiin voi olla tilanteessa, jossa jutun oikeuskysymys on objektiivisesti arvioiden vaikea ja jossa ratkaisun lopputulos ei ole etukäteen ennustettavissa (HE 107/1998 vp s. 19).

Käräjäoikeus toteaa, että kaikki asiassa ratkaistavana olleet riitakysymykset eivät ole olleet oikeudellisesti selviä. Keskeisistä riitakysymyksistä työsopimuksen perusteetonta päättämistä ei kuitenkaan voida pitää oikeudellisesti epäselvänä, minkä lisäksi asian lopputulos on ainakin pääosin ollut etukäteen ennustettavissa. Kokonaisuutena arvioiden käräjäoikeus katsoo, että asiaa ei siten ole pidettävä oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 a §:ssä tarkoitetulla tavalla epäselvänä.

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 b §:n mukaan, jos asianosaisen velvoittaminen korvaamaan vastapuolen oikeudenkäyntikulut huomioon ottaen oikeudenkäyntiin johtaneet seikat, asianosaisten asema ja asian merkitys olisi kokonaisuutena arvioiden ilmeisen kohtuutonta, tuomioistuin voi viran puolesta alentaa asianosaisen maksettavaksi tuomittavien oikeudenkäyntikulujen määrää. Lain esitöiden mukaan ilmeisen kohtuuttomuuden kokonaisarviointissa tulee punnita kaikkia

laissa mainittuja edellytyksiä. Mikään niistä ei sinällään voi yksin synnyttää säännöksen tarkoittamaa kohtuuttomuutta. Oikeudenkäyntiin johtaneita seikkoja pohdittaessa merkitystä on annettava muun ohella asian tulkinnanvaraisuudelle sekä sille, onko hävinneellä osapuolella ollut riittävän perusteltu syy oikeudenkäyntiin (HE 107/1998 vp s. 20 - 21).

Esillä olevassa asiassa syyn oikeudenkäyntiin on antanut voitettavaksi ja lainvastaiseksi katsotulla menettelyllään Turun yliopisto. Näin on siitä huolimatta, että yliopisto on pyrkinyt ratkaisemaan asian sovinnollisesti ja välttämään oikeudenkäynnin heti työ sopimuksen oikeudettoman purkamisen jälkeen. Ottaen tämän ohella huomioon Ottin ja yliopiston erilaisen aseman sekä sen, että asian merkitys Ottille on poikkeuksellisen suuri, käräjäoikeus katsoo, että Ottin velvoittaminen korvaamaan yliopiston oikeudenkäyntikulut asiassa olisi oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 b §:ssä tarkoitetulla tavalla ilmeisen kohtuutonta. Asianosaiset saavat siten pitää oikeudenkäyntikulunsa asiassa vahinkonaan.

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 5 §:n mukaan, jos asianosainen on jäämällä pois tuomioistuimesta, jättämällä noudattamatta tuomioistuimen antamia määräyksiä tai esittämällä väitteen, jonka hän on tiennyt tai hänen olisi pitänyt tietää aiheettomaksi, taikka muutoin oikeudenkäyntiä pitkittämällä velvollisuuden vastaisella menettelyllään tahallisesti tai huolimattomuudesta aiheuttanut toiselle asianosaiselle kustannuksia, hän on velvollinen korvaamaan sellaiset kustannukset riippumatta siitä, kuinka oikeudenkäyntikulut muutoin on korvattava.

Käräjäoikeus on päättänyt suunnitellun jatkettun valmisteluistunnon ja pääkäsittelyn 17.8.2021 peruuttamisesta Turun yliopiston ilmoitettua 12.8.2021, että se ei ole valmis asian siirtämiseen pääkäsittelyyn. Sanotun ilmoituksen on saanut aikaan se, että Ott on toimittanut 11.8.2021 virka-ajan jälkeen ja vain kaksi täyttä arkipäivää ennen mainittua istuntoa käräjäoikeudelle ja vastapuolelle oikeudellisen asiantuntijalausunnon, jossa esitetyt kannanotot ovat olleet vallitsevaan oikeustilaan nähden osin yllättäviä. Tässä tilanteessa yliopisto on katsonut, että sen on osaltaan hankittava oikeudellinen asiantuntijalausunto samoista kysymyksistä, joista Ottin toimittama lausunto on annettu.

Käräjäoikeus toteaa, että oikeudellinen asiantuntijalausunto ei ole oikeudenkäynnissä todiste. Preklusion estämättä se voidaan siten toimittaa tuomioistuimelle vasta pääkäsittelyssä ja vielä loppukeskustelun aikana. Estettä toimittaa kysymyksessä oleva asiantuntijalausunto valmistelun sisäisen preklusion määräpäivän jälkeen ja vain päiviä ennen suunniteltua pääkäsittelyä ei siten ole ollut.

Niin kuin Ott on asiassa lausunut, asianosaisen tulee harkita mahdollisen asiantuntijalausunnon tarve itsenäisesti ja niin hyvissä ajoin, että asian käsittely ei asiantuntijalausunnon hankkimisen vuoksi pitkity. Yliopisto on laiminlyönyt asiassa näin toimia. Toisaalta 5.7.2021 päivätyn, mutta vasta 11.8.2021 toimitetun asiantuntijalausunnon sisältö on ollut osin yllättävä ja ennakoimaton, mikä on perustellusti saanut

aikaan tarpeen hankkia asiantuntijalausunnossa käsitellyistä oikeuskysymyksistä toisen lausunnon. Lisäksi kärjäoikeus toteaa, että vastapuolen yllättäminen kysymyksessä olevalla tavalla juuri ennen pääkäsittelyä ei ole asiallista ja hyvän tavan mukaista prosessaamista, vaikka menettelysäännökset sen mahdollistavatkin. Kokonaisuutena kärjäoikeus katsoo, että asianosaisten vastuu siitä, että jatkettua valmistelua ja pääkäsittelyä ei ole voitu toimittaa suunnitellusti 17.8.2021, on yhtäläinen. Näin ollen kumpaakaan asianosaista ei veloiteta korvaamaan toiselle osapuolelle peruuntuneesta istunnosta aiheutuneita lisäkustannuksia, vaan myös nämä kustannukset jäävät asianosaisten itsensä vastattaviksi.

Tuomiolauselma

Turun yliopisto veloitetaan suorittamaan Christian David Ottille korvauksena työsopimuksen perusteettomasta päättämisestä 20 kuukauden palkkaa vastaavat 89.427,80 euroa korkolain 4 § 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen haasteen tiedoksiannosta 14.8.2019 lukien.

Lisäksi Turun yliopisto veloitetaan suorittamaan Ottille korvauksena matka- ja majoituskustannuksista 1.630 euroa korkolain 4 § 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen haasteen tiedoksiannosta 14.8.2019 lukien.

Muilta osin Ottin vaatimukset hylätään.

Asianosaisten oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskevat vaatimukset hylätään ja asianosaiset saavat pitää oikeudenkäyntikulunsa asiassa vahinkonaan.

MUUTOKSENHAKU

Tähän ratkaisuun voi hakea muutosta hovioikeudelta valittamalla tai ennakkopäätösvalituksella korkeimmalta oikeudelta.

Muutoksenhakuohjeet.

Kärjäjätuomari

Samuli Sillanpää